

BAĞLAR BUDANDI, BELLENDİ

Çok eski bir atasözümüz 'Tarlada izin olsun yemeye yüzün olsun'dur. Bu atasözümüz bazen "Harmanda izin olsun yemeye yüzün olsun" şeklinde de söylenir. Tabiatın uyanmaya başladığı Mart ayının son günleri Acıpayam – Serinhisar ovalarında bir renk cümbüşü başlar. Badem çiçekleri bütün sathı

kaplar. Adı üstünde zaten Acıbadem Ovası. Çiçekler çağlaya dönerken hemen ovalarda hummalı bir çalışma başlar. Önce bağlarda çubuklar budanır, ardından bellendir. Bir müddet sonra yapraklar sarma yapacak kıvama gelir. Bereketli olsun diyelim.

**Denizli-Yatağan ve Çevresi
Yayın Organı
Tarih Kültür Folklor Dergisi**

**Yıl: 30 Sayı: 25
Cilt 2 (Yeni Dönem Sayı:1)**

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Rasim Aytin

...

Genel Yayın Yönetmeni
Mustafa Nadir Önay

...

Yayın Kurulu
Mustafa Karakaya
Prof. Dr. Tarık Baykara
Mustafa Nadir Önay
Rasim Aytin

...

Teknik Hazırlık
Ömer KILIÇ

...

İzmir Temsilciliğimiz
Erkan Baykara

...

Kapak Resmi
Mustafa Nadir Önay

...

İnternet Adresimiz
www.yatagandergisi.tr.gg
Facebook
Denizli Yatağan Dergisi

İrtibat E-mail
yatagandergisi@gmail.com
onaymusna@gmail.com
zeybek381@hotmail.com

Para ile satılmaz

BAŞYAZI

Yeni Dönem

1980 yılında Yatağan'ın Sesi adlı 15 günde bir ve 10 sayı yayınlanan bir gazete çıkarmıştık. Böyle bir yayının eksikliğini hissediyorduk.

1990 yılında Ankara'da bir iftar sonrası sohbetinde bir dergi çıkarma fikri ortaya atılmıştı. Yaptığımız istişare sonucunda kalıcı bir dergi planladık.

Dergi, Yatağan Dergisi idi ve dergiye adını veren ve kaynaklık yapacak olan Yatağan Kasabası da, bir Selçuklu ve beylikler yerleşimi olarak Türk kültür hayatında emsal teşkil edecek bir kasabaydı. Dergi ile kasabanın kültürel birikimi yazılı hale getirilecek ve Türk kültürünün Anadolu'daki macerası hakkında bir kasaba örneğinde olabildiğince esaslı bilgilere sahip olacaktık. Bir de fotoğraf arşivinin oluşmasını arzu ediyorduk.

Bir yerleşimin çevresiyle birlikte var olduğunu düşünerek, yazıları Yatağan'la sınırlı tutmamak; çevre köy, kasaba ve ilçeleri de dahil etmek için "Yatağan ve çevresi yayın organı" dedik. Böylece çevreyi de taniyacak ve etkileşimi görebilecektik.

Dergiyi Ankara'daki Yatağanlılar olarak düşünmüştük. Fikrimizi Denizli'deki, başka illerdeki ve yurtdışındaki Yatağanlılar'a da açtık. Onlar da desteklediler.

Ve hemen çalışmalara başladık. Genç arkadaşlarımızın büyük gayreti ile, yazı ve fotoğrafları toplama, dizgi baskı, dağıtım gibi her biri önemli mesai gerektiren işleri gerçekleştirerek ilk sayıyı okuyucuya sunduk. Kendinden kapaklı 16 sayfa dergi 4. Sayıdan itibaren 32 sayfa oldu. Her sayı bin adet basılıyordu. İlk birkaç sayıda, abone, bağış ve küçük reklamlarla idare ettik. Grafik hazırlık, baskı, kağıt yanında büyük bir dağıtım masrafı oluyordu. Bu arada ilk dört beş sayıda büyük gayretlerini gördüğümüz genç arkadaşlarımız da okullarının bitmesi gibi sebeplerle dergiye daha az ilgilenmeye başlayınca üzerimize daha çok yük binmeye başladı. Mali açıdan da hem tek tek abone ile ilgilenme, hem bu şekilde maliyetleri karşılayamama sebebiyle derginin basımını her sayıda bir başka işadamı veya kültür sevdalısı varlıklı kişiyle finanse etme, dağıtımını da dergi yayıncılarının karşılamasına karar verdik. Bu konuda önce Yatağan Belediye Başkanı Tuncer Tunçbilek'in, daha sonra da İstanbul'da BİMUS ajansı sahibi Mustafa Sarıtaş'ın MARİFET yayınları sahibi Ömer Ziya Belviranlı'nın, Zeybek Yapım Mustafa Nadir Önay ve Ömer Çalışkan'ın, Ankara'da Bilge Yapım Mustafa Karakaya ile Metin Tunçtürk'ün önemli desteğini gördük. Bazen dağıtım gibi baskı masraflarını da kendimiz karşılamak zorunda kaldık. Hele son yıllarda ekonomik zorluklar sebebiyle bu durum daha çok yaşandı. Şartlar ağırlaşınca başta düşündüğümüz periyotla değil yılda bir çıkmaya başladık ve 2002 Nisan'ında İstanbul'da bir işadamı olan Mustafa Sarıtaş'ın katkılarıyla 21. sayıya ulaştık. Ondan sonra ara ara 3 sayı daha çıktık. 24 sayıyı ciltletip önemli kütüphanelere ulaştırdık.

Ve 2020 yılına ulaştık

Milli Kültürün derlenmesi, araştırılması, edebi türlerle işlenmesi ve görsel yapımlara dönüşmesi... Yatağan Dergisi bu yolda gösterilen küçük bir çabanın, mütevazı bir ürünüdür.

Şimdi dergi 25. sayı ile yeni bir döneme giriyor. Türk kültürüne ve araştırmacılara birazcık hizmet edebilirsek bundan mutluluk duyacağız. Dergimiz internet üzerinde PDF formatıyla yayınlanacak isteyen çıkış alacak. 24 sayı tamamlanınca yine ciltletip ülkemizin önemli kütüphanelerine göndereceğiz.

İlk sayıda dergi idarehanesi olarak bize mekanını açan Gündüz Kaya ve fikir ve yazılarıyla ilk günden itibaren desteklerini esirgemiş Erkan Baykara, Prof. Dr. Tuncer Baykara ve Prof. Dr. Cevat Akışit büyüklerimiz başta olmak üzere dergimize katkı veren herkese teşekkürü borç biliyoruz.

Hayırlı olsun.

Genel Yayın Yönetmeni

30.YIL

Daha dün gibi hatırlıyorum. Ankara'da Batıkent'te Mustafa Karakaya'nın evinde komşusu olarak ben ve eşim Aysel Önay, memur Mehmet Altıntaş ile Ankara'nın değişik üniversite ve fakültelerinde okuyan 6-7 öğrenci hemşehrimiz ile (yanlış hatırlamıyorsam: Rasiim Aytin, Metin Tunçtürk, Ahmet Zeki Apalı, Nevzat Karababa, Sinan Gökkurt, M.Ali Akman, İbrahim Yiğit, Kadir Ocakoğlu Ömer Doğan, Adil Karakaya, sofraya hizmet eden genç Ahmet Fatih Karakaya vardı.) bir Ramazan günü sofrada oturduk iftarımızı yaptık.Aycaz ablanın lezzetli yemekleri sonrasında kahveler ve çaylar içilirken sohbet Yatağan'a ve Yatağan'ın bir yayın organı ihtiyacına geldi. O gece bu yönde çalışılması yönünde görüşler ortaya çıktı. Sonrasında bu konu yine görüşüldü ve çalışmaya başlandı.

Başta Tuncer ve Erkan Baykara olmak üzere bir çok kişinin teşvik ve desteğini gördük.

Yurtdışındaki hemşehrilerimiz de destek oldular.

Bütün arkadaşlarımız sahibi, yayın yönetmeni, yazı kurulu olarak görevler üstlendiler, yazdılar.

Dergi idarehanesi olarak, Yatağanlılar'ın çok eskiden beri Ankara'daki ilk uğrak yeri, üzerimizde çok hakkı olan tüccar terzi Gündüz Kaya'nın Samanpazarı'ndaki dükkanını gösterildi.

Teferruatı var onları başka yazılarda anlatalım fakat herkesin katıldığı hummalı bir çalışma sonrasında 1990 yılı Nisan ayında Yatağan Dergisi doğdu.

Geç bile kaldı.

İyi ki doğdu.

Bugün 24 sayılık bir birikimle 30 yaşına bastı.

Keşke 130 yıllık bir dergimiz olsaydı.

Derginin çıktığı yıllarda bir yayın yapmak çok zordu. Dizgisi baskısı kadar dağıtımı uğraştırıyordu.

Dergi elinizde tuttuğunuz 25. Sayı ile yeni bir döneme giriyor.

1990 yılında ilk sayıda yer alan yazılardan biri 'Telefonumuz hala tam otomatik değil' adını taşıyor. Demek ki o tarihlerde Yatağan postahanesi hala tam otomatik görmeye açılmamış ve özellikle şehirler ve milletler arası görüşmeler zorlukla yapılıyor olmalı ki arkadaşımız bu konuyu gündeme getirerek sorunun çözümü için ilgili-lerin dikkatini çekmek istemiş.

Dergi yazısı tesirli olmuş olabilir. Sonraki yıllarda Yatağan tam otomatik telefona kavuştu ama çok geçmeden o da miadını doldurdu. Önce cep telefonları ile görüşme başladı kısa süre sonra ise internet yaygınlaştı.

Şimdi cep telefonu ile bir bilgisayarın yapacağı her işi yapıyoruz. Telefon ile yazı ve fotoğraf paylaşıyoruz. Dergi çıkarabiliyoruz, hatta film çekebiliyoruz.

Yatağan Dergisi de bundan payını aldı. Artık biz de internetteyiz.

Yatağan Dergisi'ne bugüne kadar Yatağanlı,Yatağan çevresinden,Türkiye'nin değişik bölgelerinden onlarca kişi yazı, resim, görüş ve iyi dilekleriyle katkı verdi.

Yatağan Dergisi olmadan da Yatağan hakkında az da olsa yayın vardı fakat bu dergi sayesinde bir çok bilgi belge sahipleriyle birlikte bu dünyadan göçüp gitmekten kurtuldu. Tutulmuş bazı notlar belki de gün ışığı görmeden dağılıp tarumar olacaktı.

Bir çok bilgiyi belgeyi bu dergi ile tanıdık. Bir çok hatıra bu dergi ile gün yüzüne çıktı.

Size sadece bir ikisinden bahsedeceğim.

Mesela çok değer verdiğim iki yazarımız rahmetli Nazmi Karaca ve Necati Baykara'nın çocukluk yıllarına dair anlattıkları unutulur gibi değil.

İyi ki yazmışlar...

Nazmi Karaca babası Hacı Hafız İbrahim Karaca ile ilgili olarak bazı hatıraları naklederken 'sevinivermek'ten bahsediyor. Bu bildiğimiz bir şeye sevinmek değil. Daha önce ne sözlü ne yazılı hiçbir yerde karşılaşmadığım bir durum. Bu ancak Türklerde olur denilecek cinsten bir hal. Bir insan başkasına gidiyor ve bir şey istiyor. İsteddiği şey sevinivermek.

Nazmi Karaca 'sevinivermek'in nasıl bir şey olduğunu 8. sayımızda şu cümlelerle naklediyor:

'Dokuz on yaşlarımdaydım. Yatağan'da yaşlı bir kaddın yaşardı: Farfarca. Farul Furul diye boşuk bir konuşma tarzı olduğundan bu lakabı takmışlar sanırım. Şu sözleri anama o söylemiş. 'Biyil gışlık zeremi galdırdım, gonum gongşu yardım ediverdi. Hafız'e deve de seviniversin' Geçmiş gün bu sözler aynen böyle değildi elbet. Ama köyümüz şivesinin acıklılığı sayesinde bu yoksul kadının ne kadar mutlu olduğu anlaşılıyor.'

Nazmi Karaca 9-10 yaşlarındayken, 1950'lerde babasına aktarılmak üzere anasına söylenen sözleri bize naklederek çok güzel bir ifadenin geleceğe taşınmasını sağladı. Biz ne nazmi ağabeyi ne anlattıklarını unutmadık.

Necati Baykara ise 9. Sayımızdaki tek tüfek yazısında Gaysalı (Yeşilyuvalı) Tek Tüfek lakaplı ayakkabı tamircisi ile çocukluğunda geçen diyalogunu naklederek bir hayat dersi veriyordu. 1950'lerde Tek Tüfek ara sıra geldiği Yatağan'da hem işini yapıyor hem de yanbaşıda oyun oynayan çocuklarla sohbet ediyordu:

'Bana bir türlü Necati diyemez', Niceti derdi. Hala zaman zaman söylediği 'Ule Niceti yolda bir cüzden bulsak, içinde pankut dolu olsa' cümlesini hep hatırlarım. Belli ki fukaralık ve çaresizlikten bıkmıştı.

Tek tüfek ustayı Acıpayam hastanesinin önünde gördüm. Ben o sıralar ortaokul öğrencisiydim. Hastanenin önüne çökmüş, kesik kesik öksürüyordu ve oldukça zayıflamıştı.Görünüştü ince hastalığa yakalanmışları andırıyordu.Yanına yaklaştım.

-Hoş geldin geçmiş olsun Tek Tüfek amca, dedim.

-Hoş bulduk Niceti, dedi. Arkasından ilave etti.

-Ule Niceti bu cavar cüzdenin bulunacağı yok, sen okuyup adam olmana bak.

Herhalde yaşadığı sürece aradığını bulamadı ve o günden sonra hiç Yatağan'a gelmedi. Belki de o günkü hastalığı aldı onu götürdü.Her zaman aklımda kalan çalışmadan hiçbir şeyin elde edilemeyeceğini ifade eden sözleridir.'

Geçen 30 yıl ve 24 sayı içinde daha ne yazılar daha ne hatıralar var.

Her sayısından çok şeyler öğreniyor, bilgice zenginleşiyoruz.

Katkıda bulunan herkese teşekkürler.

Aramızdan ayrılanlara rahmet diliyoruz. Kalanlara sağlık afiyet.

Şimdi yeniden yola koyuluyoruz. Gelecek nesillere daha çok bilgi belge araştırma hatıra ve fotoğraf bırakmak için gayret diyoruz.

Gayret bizden Tefvik Allah'tan.

Mustafa Nadir ÖNAY

HONAZ'IN ARKASINDA

Güney - Batı Anadolu'yu bilenler bilir. Denizli ve yöresi, Malazgirt Savaşından tam yüz yıl önce Türk yurdu olmuştur.

Anadolu'yu "Yurt" seçenlerin yıllarca ve yıllar önceden bu toprağı ölçüp-biçtiğini ve doğudan batıya Anadolu'yu harmanladığını tarihlerden öğreniyoruz. Bu öncü kuvvetlerin, sonunda birleşip kümelendikleri bölge şimdiki Denizli ve civarındadır.

Honaz Dağı'nın ardını merak edenler hep şaşırmıştır. Şu köy adlarına dikkatinizi çekerim: Alâaddin, Oğuz, Kırca, yazır, Apa, Taraş, Dodurga, Yatağan, Yüreğil, Akalan, Gireniz vb...

Bu köylerin herbiri ayrı obaların yerleşim bölgelelidir. Törelerini şu anda bile koruyan bu köylerin sap çekişleri, harman döğüşleri, düğünleri ve oyunları şaşıracak farklı ve değişikdir.

Çocukluğumdan bilirim: Bunca köyün ortak özellikleri de sayılamayacak kadar çoktu. Ata, bağlamaya, çizmeye, beyaz ipek gömleğe, hâki kilot pantola ve lâcivert cekete itibar ve özlem büyüktü. Bir düğün olmaya görsün... Ayağı çizmeli, lâcivert ceketli yüzlerce delikanlı, tıpkı üniformalı askerler gibi meydanları doldururardı. Ceketlerin küçük mendil ceplerinde mor püsküllü, gülkurusu işlemeli ipek mendiller sarıydı.

Çizmelerin hepsi kıs gonçlu ve bol körüklü olurdu. Düğün sırasında, yatsı namazından sonraki Maşıla (meş'ale) Merâsimleri unutulmaz haşmette birer gösteri havasına bürünürdü.

Daha çok köyün ortasında bulunan meydanın tam göbeğine iri kütükler, ardıc ve çınar gövdeleri yıkılıp tutuşturulurdu. Her yan gündüz olurdu. Meydanı sarsan üç davul ile üç zurnanın çaldığı yerli zeybek havaları, Köroğlu'lar zıpkın gibi yiğitleri coşturur; coşan yürekleri ve kaya gibi silüetleriyle bütün delikanlılar gümbür gümbür diz vurur, nâralanır ve seyredenleri ürpertirdi.

Zeybek oyunları Honaz'ın arkasında farklı oynanır.

usul usul kalkan kollar, gerilen göğüsler, kendine güvenen bir "Anıt-Üslûp" içinde, fevkalâde kahramanadır. Yavaşça dönüşlerde binbir hüner saklıdır. Diz vuruşlarda hoyratça bir erkeklik gizlidir. Üçlü beşli oynanan zeybeklerde ise inanılmaz bir düzen vardır ve oynayanlar aynı anda sıradağlara ve aynı anda uçsuz bucaksız bozkırlara "Biz de varız!" der gibidirler. Yükselip gerilişler dağ gibi, diz vurup çöküşler bozkır gibi feryatlanır. İnadına "Var" gibi ve inadına "Yok" gibi bir oyundur Zeybek. En önemlisi, mertçe ve ercedir. Yorula dinlene, dinlene yorula oynanır.

Bol körüklü kara çizmeler, lâcivert ceketler, bembeyaz ipek gömlekler ve hâki renkte kilot pantollara bürünmeden oynanan zeybeğe Honaz'ın arındakiler "Zeybek" diyemez.

Bir de "Köroğlu" oyunu var, çifte kama veya süngülerle oynanan. Önce hafiften başlar. Alevleri üç-beş mızrak boyu âbideleşen maşıla önlerinde bir yiğidi

(iki elinde iki bıçak) dolanırken görürsünüz. Sonra sağ bileğin sımsıkı kavradığı iri hançer tam kalbin üzerine dokundurur. Ucu, ipek gömleği çukurlaştıran bıçak, uzun süre orada duracak ve sol bileğin maharetli figürleri boyunca yürek ve bıçak aynı hızda sabırla bekleyecektir. Şakırtılara, kıvılcımlı bıçak şakırtılarına az kalmıştır.

Zurnalar "Yine de hey hey'i bitirip te "Eğri kılıcı paslanmaya" terkedende sımsıkı kavranmış iki çelik hançer kıyasıya bir kavgaya tutuşur. Oyunu "Savaşı" bıçaklar sürdürmekte oynanan ise, bazen tehlikeler içinde heyecanlı bir seyirci, bazan da bir usta kumandan gibi onlara hükmetmektedir. Saniyeler içinde iki öfkeli ve kıvrak hançer; önde, arkada, sol ve sağ dizlerin altında (Haşarı kıvılcımların süslediği) çelikten musikiyle defalarca çarpışır, çarpışır...

At üstüne yakılmış türküler yalnız Honaz'ın arkasında duyulur. Çok gariptir ki bu "AT" türkülerini yalnız genç kızlar söyler ve oynar.

Ata binesim geldi

Yari görsim geldi

O civanın yoluna

Canı veresim geldi

At olur da tepmez mi?
Yar olur da öpmez mi?
Yarin öptüğü yerde
Gonca güller bitmez mi?

Bu türkünün oyunu tıpkı cilveli atların tıpr ve biraz da delişmen yürüyüşünü, sabırsızlığını yansıtır. Melodinin ritminde gitgide "Dörtnala" koşan atların temposu ve ayak sesleri ulanır gider. Bu türküyü her duyduğumdave oyununu her seyredişimde, menekşe dolu yamaçların nal vurmuş çiçeklerini ve yeniden doğrulan çimenlerin Atla serzenişini hissederim ve hazza bürünmüş öfkel menekee kokularını...

Anadolu atı sanırım bin yıldır "Dörtnala" koşmakta. Yukarıdaki türkünün de aynı tempo ile söylenişi raslantı olamaz. meşhur Köroğlu'nun atı da dörtnala koşardı. Rahvan bir at süvarisi.

Aman kır at canım kır at
Alıp çekilip gidelim diyemez.
Çünkü:
Alıp çekilip gidelim
Alıp çekilip gidelim
Alıp çekilip gidelim

haykırışında Kır AT'ın dağı-taşı inleyen "Tikitak Tikitak" ları gizlidir. Böyle şirin bir musukiyi de ancak yeni nallanmış bir Kır At'ın ceylân bacaklarından dinleyebilirsiniz.

.....

Allah rahmet eylesin, "Kemiksiz İbrahim" diye anılan bir komşumuz vardı. Sazın her türlüşünü yapar ve çalardı. Bağlamayı, curayı, sazi ve divân sazını onda gördüm ve dinledim. Beş-altı yaşlarında tıfıl ve çelimsiz bir çocukken "Ben Köroğlu'nu çalacağım. Bana Köroğlu'nu öğret!" diye tutturmuştum. Her musiki ustası gibi yaman bir gönül ehli idi. Kırmadı. Dizlerine oturttu. Küçücük parmaklarımı kendi parmaklarına ipe bağladı. Kucağımda bağlama... tezeneyi birlikte kavradık ve Köroğlu'nu çalmaya başladık. onun parmakları perdelerde gezinirken benim parmaklarımda hareket ediyordu. Bir kaç denemeden sonra ipleri çözüp beni karşısına oturttu:

-Çal artık şu senin Köroğlu'nı, dedi...

Ve ben, şakır şakır çalmaya başladım.

Honaz'ın arkasında, Acıpayam ve civarında saza böyle başlanıyordu. Saz çalmasını ve Zeybek oynamasını bilmemek garip ve biraz da ayıp sayılıyordu.

Gülbüz Azak'ın *Türk Edebiyat Dergisi'nin 1978 yılında 56. sayısında yayınlanan yazısı...*

Gülbüz AZAK

Gülbüz Azak (Zeybekler)

□

ASMAM YIKILDI, SUYU SIKILDI

*Gaydiri gubbak Cemile'm
Nasıl nasıl edelim biz bu işe
Nikahımızı kıysın
Ünnen gelin Hoca Memiş'e*

Her sene İstanbul, Kocaeli, Bilecik, Kütahya güzergahı üzerinden yaptığımız yolculuğun sonunda vardığımız türküdür bu...

Denizli'nin Yatağan kasabasında, sıcak yaz gecelerinde, üç gün, üç gece süren düğünlerin demirbaşı türkü...

Kız evinin sinisinde hoşmerimin tuzu, oğlan evinin sofrasında baklavanın şekeri türkü...

Üç gece üst üste kim bilir kaç kere çalınır bilinmez, düğün komşudaysa akşam yemeğinize yoldaş, uykunuza arkadaş türkü...

Dünya evine girdiğim günden bugüne, yani 23 senedir selamlaştığım Honaz Dağı'nda, Acıpayam ovası'nda, Kefe Yaylası'nda nöbet tutan türkü.

Hayatımın bu en önemli imzasını attıktan sonra atladığım eşiğin arkasındaki bu dünyayı, bu sesleri, bu manzaraları ve en önemlisi bu insanları hafızamın yüz binlerce çekmecesine yerleştirdim bile.

Ben Yatağan'ın İstanbullu gelini, bu yazıyı yazarken burnuma gelen bişi kokusunu, saçlarımı yakan Ağustos sıcaklığını, kulaklarımda çınlayan Orta Cami'nin ezan sesini ve işte bunlara dair her türlü ayrıntıyı evimizin arka bahçesindeki 80 yaşındaki cevizin yapraklarındaki yeşille karıştırdım. Satırların arasına yine o cevizin altında yaktığımız nargilenin dumanından üfledim. Biraz ötedeki erik ağacının altına ise Rasim Aytin'in geçen kurbanda kestiği koçun hüzünlü sesini gömmüştük.

Kanı hala çocukların alnında.

"Allahu ekber Allahu ekber,

Lâ ilâhe illallahu vallahu ekber.

Allahu ekber ve lillahi'l-hamd"

Bu köy işte bu Rasim Aytin'in köyü. 23 sene önce eşikten atlayan. Bin yıl önce buraya gelip yerleşmiş muterem zat, Yatağan Baba'nın torunu. Ayşe ananın altı evladından en küçüğü. Saçlı, sakallı, şortlu, terlikli, laf anlamaz, söz dinlemez. İstanbul-Yatağan güzergahında arabada çalan türkülere eşlik eder:

"Yağmur yağar şıpır şıpır buz gibi

Eriyorum bende çürük tuz gibi"

Sonra arabadan inilir. İki dakika sonra klimanın serin soluğu yerini iliklerimize doğru şimşek hızıyla ilerlemiş olan Ağustos sıcaklığına bırakmıştır.

-“Amanın yavrulaam mı gelmiş?”

-“Öpün babannenizin elini”

Bak yine geldik, neler neler getirdik. Hadi ekmek yapalım anacığım, reçel yapalım, domates şişeleylim, yastıkları dökelim güneşe, biber kurutalım, üzüm toplayalım sonra pekmez kaynatalım.

Ayşe Hanım gelini Handan hanımla

Kızlar etamin işlesin, roman okusun, resim yapsın. Çardakta semaver yakalım, Ucarı'da kahvaltı yapalım, Yarengüme'de piknik. Ovaya gidelim, pazara gidelim, bahçeye çıkalım, salıncak kuralım. Düşüne gidelim oynayalım, cenazeye gidelim ağlayalım:

***“Akmayasıca çaylar,
nerelere koydunuz Ümmümü.”***

İşte bak yine bir sürü çekmece açıldı. Cevizin yaprakları sarardı.

Şimdi bagajı tekrar dolduralım. Serin dağ köylerinin, sıcak ovaların arasından kayıp giden güzergahımız türkülerimizi özlemiştir.

Sen su dök arkamızdan .

Rasim Aytin bas gaza.

“Asmam yıkıldı, suyu sıkıldı”

Filiz Handan AYTİN

Yatağan'dan bir görünüm

İkbal Aytin'in Yatağan'da aile Sofrası özçekimi...

YATAĞAN'DA FUTBOL

Yatağan'da futbol, 50'li yılların ortalarında, dönemin köy dışında eğitim gören gençlerinin oralarda gördükleri bu oyunu köyde de oynamaya gayret etmeleri ile başladı. Bu sebeple okulların tatil girmesi ile futbolda bir hareketlilik başlandı. Gerek gençlerin kendi aralarında gerekse komşu köylerle çok heyecanlı, kıran kırana maçları olurdu.

Futbol oynayabilmek için iki önemli materyal gerekirdi; futbol topu ve futbol sahası. Futbol topu çok önemliydi o dönemde. Köydeki futbol topu sayısı 4-5 civarında idi. Yatağan'a giren ilk futbol toplarından birisini rahmetli Necati Baykara'nın getirdiğini bir sohbetle dinlemiştim. Top defalarca tamir edilir, parçalanıp işe yaramaz hale gelinceye kadar kullanılırdı. Henüz çocukluk çağında olan bizlerin de futbol topu bulma şansı çok azdı. Bizler küçük plastik toplar veya içine çaput vesaire doldurulmuş materyallerle düzenlenmiş toplarla bu ihtiyacımızı gidermeye çalışırdık. Ben annemin kendi eğirip yaptığı ip yumağının etrafını bezle kaplayarak güzel bir top yapmıştım. Anacığım her tarafı aramış, bulamayınca da epeyce üzül-müştü. Uzun bir süre

belirgin bir futbol sahamız olmadı. Adı Namık Kemal olarak değiştirilen ilkokulunun arka bahçesi (yağlı güreşlerde burada yapılırdı), Çukuriçi ve bugünkü belediye binasının önündeki büyük alanda top oynanırdı. Daha sonraları belediye, Çelebi'nin kahvesi önündeki boşluğa bir futbol sahası yapiverdi, uzun süre de bu saha kullanıldı. En son bugünkü sağlık ocağının bitişiğinde halen maçların oynandığı güzel bir futbol sahası yapıldı. Futbol, Yatağan sporun resmi olarak kurulduğu 1974 yılına kadar tamamen amatör ruhla oynandı. Futbolcular ayakkabı ve formalarını bile kendileri alırdı. Herhangi bir dış saha maçına gidilecekse takım ve seyircileri götürcek araçların ücreti futbolcular dahil herkesten toplanırdı. Zaman zaman futbolu seven abi ve amcalardan kaynak sağlanırdı. Bazen belediye otobüsü tahsis edilir, ücret alınmazdı. Ama bu katkılar devamlı ve düzenli olmadığından mali konularda zorluklar olurdu. Bu arada yeri gelmişken Ramazan Demirörs'ten dinlediğim hoş bir hatırayı paylaşayım; "Yatağan sporun Honaz gençlik ile maçı vardır. Maç saati yaklaşmış bir türlü takıma kaleci bulunamamıştır. Nihayet Hacıköylerin Arif Abi ikna ederler. Arif Abiye de o gün yeni bir ayakkabı alınmıştır. Maç başlar. Uzun bir süre Arif Abi topa ayağı ile vurmaz. Fakat bir ara top yuvarlana yuvarlana kaleye doğru gelir. Arif Abi topun gelişine kuvvetli bir şut atar. Lakin toptan

önce toprağı sonra topu vurur. Bu arada ayakkabı burun kısmından kırılır. Arif Abinin babası Hacı Dayı çok sert adamdır. Arif abi üzülür. Maçtan sonra bir ayakkabı taticircisi bulunur ve Arif abi rahatlar."

****Sol başta; İmamların Mustafa Ali, Dumanların Ramazan Özdemir, Oşların Nuri Cengiz, Yalçın, İmam Mehmet, Dedelerin Kamil, İbrahim, Kürekçi Mustafa**

Oturanlar soldan; Nurilerin Mestan, Ramazan, Gövaların Osman (Dedemin), Mustafa Aksoy (Emekli müftü)

Yatağan'da futbolu 4 dönemde incelemek gerekir diye düşünüyorum. Bir dönem 1957-1962 Hacı Nuri Cengiz ve emekli müftü Mustafa Aksoy'un öncülüğünde idi. Bu dönemin futbolcularının çoğu fotoğrafta yer almaktadır. Kaleci olarak oynayan Binatlan Muzafer Abiyi şakacı ve hareketli yönleriyle o zamanlar çocuk olmama rağmen hatırlıyorum. Bu dönemden ikinci döneme geçen futbolcu sayısı yok denecek kadar azdır. İkinci dönemde Halil İbiş'in Mehmet, bacaklarını pergel gibi kullanarak çalımlar atmasıyla öne çıkan futbolculardandır. Zaman zaman bu yeteneğin birileri tarafından keşfedilmemesine üzülürüm. Ben ikinci dönemin sonlarında, 15 yaşlarında Yatağan sporda oynamaya başladım. Hiç unutmam ilk maçım Karahöyük'te Karahöyük spor ile oynanan bir maçı. Beni müdafaada Karabıyık Hüseyin'in yanına verdiler. Hüseyin abi topu hiç tutmamayı geldiği gibi vurmaya tembih etti. Maç içinde ben topu biraz tutsam Hüseyin abi elini kaldırıp üzerime gelirdi. Bu arada hücum hattında oynayan Ramazan Demirörs abi; "Abim sen bu topu böyle oynamazdın, şu topu tut da pas at." diye söylendi. Ben iki abinin arasında epeyce bocalamıştım.

Bu dönemin futbolcuları büyük oranda 3. dönemde de oynadılar. Rahmetlikler Kemal Yatağanbaba,

Muhsin Aksoy, İmamların İbrahim, hem iki hem de üçüncü dönemde zaman zaman oynadılar. Ben de kendimi bu üçüncü döneme ait görüyorum. Bu dönemde adından en çok söz edilen Karabıyık Hüseyin Abidir. Topa hiç düzgün vurmaz, ya sağa ya da sola vururdu. Top geçer, adam geçemezdi. Sağlam bir defans adamıydı, çok uzun süre oynadı.

Üçüncü dönemde futbol biraz daha kurallarına uygun oynandı. Futbolcular gerek seyrederek gerekse gazetelerden bilgilerini arttırdı. Ancak 1969'da başlayan öğrenci hareketleri dönemin bu ekibinin çok fazla maç yapmasını engelledi. İkinci ve üçüncü dönem futbolcularından olan Ali Aslantürk, Aydın Baykara, Ziya Şenel, Rahmi Akman, ben ve adını hatırlayamadığım 5-6 kişi okullarımızın bitiş ile beraber ekmek parası peşinde dört bir tarafa dağıldık. 1972 yılından sonra benim Yatağan sporla herhangi bir faaliyetim olmadı. 06 Mayıs 1974'de kurulan Yatağan spor hakkında herhangi bir bilgi birikimim yok. Bu sebeple dördüncü dönemde ilgili konuları şimdiki gençlerden beklemenin uygun olduğunu düşünüyorum.

****Ayaktakiler soldan; Hakem Karaçaylı Öğretmen Kemal Bey, Kemal Yatağanbaba (Rahmetli), Muhsin Aksoy (Rahmetli), Ömer Doğan (Emekli, Denizli'de oturuyor.), Karabıyık Hüseyin (Rahmetli), Şakir Akşit (Emekli, Denizli'de oturuyor.), Yusuf Şenel (Emekli, Denizli'de oturuyor.)**

Oturanlar soldan; Halil Yatağanbaba (Yatağan'da oturuyor.), İbrahim Akman (Rahmetli), Nurilerin Necati (Avustralya'da), Ziya Şenel (Dörtöl'da), Kaleci Osman Yurttürk (Yatağan'da oturuyor.)

****Bu resim, 67-68 yıllarında çekilmiş olabilir. Köyde belediye binasının arkasında, Honaz sporla yapılan bir maç öncesiydi.**

Son olarak kendi futbol hayatımdan bahsedeyim. 1969 yılında Denizli Lisesi son sınıfındayken okulumuzda sınıflar arası futbol müsabakası düzenlendi. Ben sınıfın yedek futbolcuları arasındaydım. Bizim takım 3-0 mağlup duruma düştü. Pansiyonda beraber kaldığımız Selim adında bir arkadaş benim haberim olmadan beden eğitimi öğretmenine giderek; "Şu yedekte oynayan arkadaş sahadaki 22 oyuncu-

nun üstünde bir arkadaşdır ama oynatmıyorlar." demiş. Celal Bey oyunculardan birini çıkararak beni aldı. Ben 10 dakikada 3 gol attım. Hiç unutmam maçı 4-3 mağlup bitirdik. Ertesi gün, Celal Bey Gençlik Spor Müdürlüğü'ne giderek size bir eleman buldum istikbali var deyince beni denemeye çağırdılar. Neticede Denizli amatör karmada oynamama karar verildi. Bu arada Celal Bey, beni okul takımına da aldı. Bir taraftan Çal Gençlikte lisanslı futbolcu olarak oynuyordum. Denizli Lisesi, böl-

gesinde birinci olarak Bolu'da yapılan liseler arası Türkiye Şampiyonasına katılmaya hak kazandı. Yine Denizli amatör karmada bölge birincisi oldu ve Adana'da yapılacak olan Türkiye amatör karmalar müsabakalarına katılmaya hak kazandı.

Derslerim büyük ölçüde aksamıştı. Babam futbol oynamama karşıydı bunu fark ediyordum. Fakat babam yüzüme karşı bir şey söylememişti. Bir gün yatılı okuduğum okul pansiyonuna geldi ve bana seninle biraz dolaşalım dedi. Yan yana tren istasyonuna kadar geldik, bu arada ben hiç konuşmadım. Sonuç olarak; babam kendisinin cahil olduğunu, bu işlerden anlamadığını ama futbol oynamamı istemediğini, kararın da benim tarafımdan verilmesi gerektiğini söyleyerek köye döndü. Tabi karar belliydi artık... Babamı üzecek bir davranışa giremeyeceğimden futbolu bıraktım. İçimde bir ukte kalmadı desem yalan olur. Hatıralar aslında çok, onları da inşallah bir başka zamanda yazıya dökelim...

****Fotoğraflar ve bilgi konusunda yardımcı olan Ramazan Demirörs ve Ziya Tunçtürk'e teşekkür eder, Yatağan spor'a gönül vermiş, oynamış bütün futbolculardan vefat edenlere rahmet, kalanlara sağlıklı bir ömür dilerim.**

Yusuf ŞENEL

21. YÜZYILDA YATAĞAN: “NEREDEEEN NEREYEE!...”

Mahallemiş filan falanmış... Ben onu bunu bilmem... Yatağan Yatağan'dır.

Yüzyıllardır çağlara meydan okurcasına bir anıt gibidir. Derinlere kök salmış ulu bir çınar gibidir. Yatağan'dır ve Türk varlığının ve yüksek Türk kültürünün eşsiz bir örneğidir.

O kadar !...

İşte böylece taa Selçuklulardan beri ayrılmaz bir parçası Yüreğil ile birlikte öylece uzanıyor ve geçmiş yüzyıllardan bu yana ve elbette geleceğe doğru yükseliyor.

Bazen değişim ve dönüşümleri vurgulamak için hep “neredeeren nereyeee...” “ tabiri kullanılır. Aşağıdaki fotoğraflarda “nereden nereyeee...” için son derece açık ve çarpıcı değişimleri gösteren Yatağan görüntüleri görüldüğü. Solda 70li yıllardan kalma bir fotoğraf ve son yüzyılın en önemli değişim köşetaşı diyebileceğimiz zaman diliminde bir görüntü. Meydana park edilen otomobiller (tomafiller) minibüs ve kamyonlar elle sayılır ve artışıyla iftihar edilir. Ve sağda günümüzün pırıl pırıl Yatağan'ı... Maaşallah.

2020 yılından geriye doğru bir yüzyıl gittiğimizde, 1918-1920 dönemi bütün Türk alemi için ne kadar hatırlanması bir dönem ise Yatağan için de aynı...1. Dünya Savaşı

sona yaklaşıyor ve memleket büyük sıkıntılar içerisinde. Milyonlarca evladını şehit vermekte. Şimdinin COVID 19 yani Korona Virüs salgını o yıllarda Kolera Salgını olarak kol geziyor köylerde kasabalarda. “Gurilla” denesi. O zamanlarda ve sonraki on yıllarda akıllara kazınıyor kötü hatıraları. Hep anlatılır dururmuş: “Cenazeleri kabristana kadınlar götür-

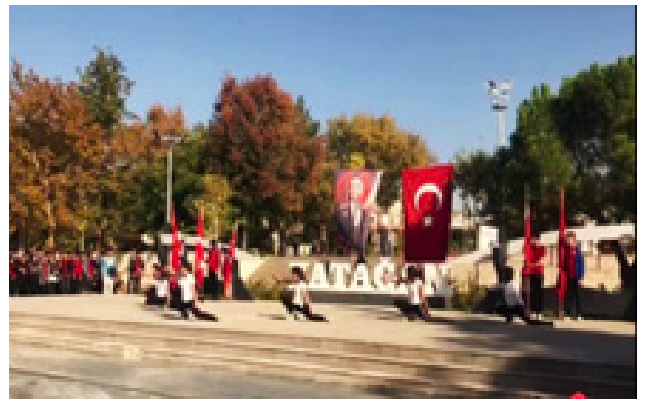
rürmüş...kadınlar kefenler ve kadınlar gömerlermiş...” diye anlatır durur babam Kamil Baykara.

Hem “Seferberlik” ve sonrasında Çanakkale Harbinde nerede ise 40-50 şehid vermiş Yatağan; nerede ise erkek kalmamış ve geride kalan çol çocuk ve kadınlar ve ihtiyarlar “gurillaya” teslim olmuş ve boynunu bükmüş bir çaresizlik içerisinde idi...

Bir “neredeeren nereyeee...” daha: üstdeki foto 70'li yıllarda Yatağan Meydanından. Yatağanlı kız çocuklar milli folklor kıyafetleriyle bir bayramda halk oyunları sergiliyor. Toprak zemin üzerinde ve uzaktan uzağa o dönemin Yatağan evleri ve Yatağanlılar toplaşmışlar seyrediyorlar. O dönemler halk oyunları ve folklor ekipleri çok revaçta idi; belli ki üç etekleriyle Yatağanlı kız çocukları nasıl da heves ve ustalıkla oynuyorlar.

Aldaki foto ise zamane görüntüsü. Artık 21. Yüzyıldayız ve Yatağanlı kız çocukları “moderen dans” dedikleri bir gösteriyi yine bir bayram vesilesi ile Yatağan Meydanında sergiliyorlar. Pırıl pırıl Yatağan Meydanı... çepeçevre ağaçlar büyümüş ve Yatağanlılar yine orada temaşa ediyorlar. Artık milli folklor ve halk oyunlarının “babıçları dama atılmış” ve “moderen danslara” heves edesi bizim çocuklarımız.

Ne de olsa devran dönüyor. Deel mi?

Bir “nereden nereyeee...” daha... soldaki foto (Osman Ulutürk tarafından renklendirilmiş; çok sağ olsun) 5 Eylül 1936 Yatağan Medrese Camii önünde, Medrese’de eğitim gören Kuran talebeleri ve hocaları. Yatağan her daim bir ilim yuvası ve “Medrese” yüzyıllarca nice talebeye bir mek-

teb olmuş bir geleneğe sahip bir yöre ve "Yatağan Medresesi" namı bir ilim yuvası.

Üstde sağdaki fotoda ise nasıl da 80 yıl boyunca gelinen çarpıcı aşamayı gösteriyor: "Pamukkale Üniversitesi, İslami İlimler Enstitüsü". Bu, azimle ve kararlılıkla sürdürülen gayretlerle ilim aşkı adına muhteşem bir gelişimi de gözler önüne sermiyor mu?

Mustafa Nadir kardeşim sordu, kameraların ardından...Türk kültürünün giderek yozlaşması ve kaybolabileceği kaygı ve endişelerini taşıyarak hüznü bir sesle

soruyordu: "...Acaba Türk kültürü, böyle giderse, yozlaşıp kaybolacak ve gelecek nesillere bir Türk kültürü kalmayacak mı?..." gibisinden.

Nasıl da tepki veriydim... "Hiç olur mu!... Mustafa kardeşim!...Avşar Beyleri olan!.. Talip Özkan'ı olan!... Sezai Karakoç'u olan...Necip Fazıl'ı olan... kadim ulu Türk kültürü nasıl kaybolabilir!... " diye diye... daha kimler kimler... Neşet Ertaş, Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Refik Halit Karay, Nihal Atsız, Ömer Seyfettin o an aklıma nice büyük sanatçıların isimleri geliyor ve ben saydıkça sayıyordum...

İlk aklıma gelen isimdi Talip Özkan... Gelmiş geçmiş en büyük saz sanatçısı ve müzik alimi. Yatağan'ın yiğit evladı ve "Büyük Usta" diye anılan ölümsüz kişilik... Müzik alimi? Bilen var mıdır ama Türk müziği ile ilgili nadir doktora tezlerinden birisini Paris'te tamamlamıştı:

Özkan, T., (1989). "Türk Halk Müziğinin Makam ve Usul Yapısının Analizi (Analyse des mesures (rythmes) et des modes de la musique populaire turque)" Yayınlanmamış Müzikoloji Doktora Tezi, Paris. Université (Sciences humaines et sociales-Arts-Lettres) Droit.

Günümüzde pek çok bilimsel yayında atıfta bulunuluyor ve referans veriliyor amma ki maalesef halen daha "yayınlanmamış doktora tezi" olarak geçiyor. Nasıl bir basiretsizliktir ki ne Kültür Bakanlığı ne de ilgili bir kurum, kuruluş ya da bir Allahın kulu da çıkıp tercüme edip Türkçe kitap olarak basmayı akledememiştir. Mustafa Nadir kardeşimin kaygılanması da bundan olmalı. Kendi değerlerine sahip çıkmadıkça elbette o kültür birikimleri yitip gitmeye mahkum olacak maalesef...

Prof. Dr. M Arif Akşit (Pamukkale Üniversitesi kurucu rektörü, Arif abimiz) kendi Facebook sayfasında 14 Ocak 2012 şunları yazmış idi:

"Rauf Denктаş ile 3 defa farklı zamanlarda uzun uzadıya konuşmam oldu. DP döneminde babamın yaptıklarını anlattı, takalarla silah getirip gömüldüğü, Milli Eğitim Müdürü hemşehrimiz vasıtasıyla organize edildiği ve Türk Askeri gelene kadar bu silahlarla direndiklerini anlatmıştı. Geçmişten geleceğe bir tarih bir destan bir fikir, fotoğraf sanatçısı, şair, hukukçuluğu bütünleştiren bir devlet adamı olması yanında bir devlet yaratan adam idi. Ruhu şad olsun, onlara çok şeyler borçluyuz".

...İşte takalarla silah getirip gömüldüğü, Milli Eğitim Müdürü hemşehrimiz vasıtasıyla organize edildiği ve Türk Askeri gelene kadar bu silahlarla direndiklerini..." İşbu Milli Eğitim Müdürü hemşehrimiz kişiöğlü, 1966-71 yıllarında Denizli Milli Eğitim Müdürlüğü de yapan babam Kamil Baykara'dır.

Biz 1958-1961 yıllarında Kıbrıs'ta bir "gazi aile" olarak bulunduk. Çoluk çocuk kelle koltukta, öncü, serdengeçti bir aile idik. Allahıma şükürler olsun ki bize bu hakikatli şeref nasip oldu.

Babam Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatının "Barbaros X" namı ajanıydı. Ve işte aşağıdaki yemini bir traktörün üstünde yapıp Kuran'a el basmıştı (inşallah nasip olursa babamın ve aileminin Kıbrıs'ta yaşadıklarını yazmaya devam edeceğim):

Rauf Denктаş merhum büyük bir devlet adamı idi ve çocukluk hatıralarım arasında da belirgin bir yeri

vardır. Adeta dün gibi hatırlıyorum, 1963 yılında merhum ailesi ile gelip "silah arkadaşı" babamı Denizli'de ziyaret etmişti.

Tarık BAYKARA

Merhum Rauf Denктаş ve ailesi

“UMMAN NİKENİN MEKTUPLARI”NIN YAZARI ÖÖRETMEN MEHMET YILMAZ

Mehmet Yılmaz 1928 yılında Acıpayam'ın Kırca Köyünde dünyaya gelir. Beş çocuklu bir ailenin çocuğudur. Babası Halil İbrahim, annesi Yaşariye'dir.

1930'lu ve 1940'lı yılların çetin yaşam şartları içinde büyür. Mukallittir, şakacıdır, nüktedandır. Bu hasletleriyle küçük yaşta çevresince sevilir. Babası köyün hem imamı hem de muhtarıdır. O yıllarda köyünde ilkokul olmadığı için ilkokulu Alaattin'de okur. Zeki ve yetenekli bir öğrencidir.

Cumhuriyet döneminin en önemli eğitim kurumlarından biri olan Köy Enstitüsü sınavlarını kazanır, Gönen'e gider. Çalışkandır, azimlidir. Gönen Köy Enstitüsü'ndeki eğitimini başarıyla tamamlar.

Mehmet Yılmaz çok yönlü biridir. Divan sazı, bağlama, cura, üç telli sazın her türlüşünü çalar. Halk kültürüne meraklıdır. Öğrencilik yıllarından itibaren köyüne geldiği zamanlarda düşünlerde saz çalar, türküler söyler. Tavas zeybeği, Harmandalı, Sepetçioğlu... oyunlar oynar.

1947 yılında Acıpayam Aliveren Köyünde öğretmenlik görevine başlar. Aynı yıl Kırca Köyünde Tevfik Ağalar sülalesinden Behiye Hanım ile evlenir. 1948 yılında 17 yaşındaki küçük kardeşi Şükrü Yılmaz'ı elim bir trafik kazasında kaybeder. Bu ölüm aileyi yasa boğar. İlk çocukları dünyaya gelince adını Şükrü koyar. Şükrü henüz altı aylıkken hastalanır, ateşi yükselir. Karlı bir kış günü at üstünde Acıpayam'a hastaneye giderlerken yolda ölür. Mehmet Behiye Yılmaz çiftinin daha sonra sırasıyla Şükrü, Şükran, Şükret, Şükrettin ve Bedrettin isimli beş çocuğu olur.

Babası 1950 yılında tedavi için gittiği hastanede vefat eder. Araç bulunamaz, Denizli'ye defnedilir.

Askerliğini Konya'da yedek subay olarak yapar.

1958 yılında radyo programına çağrılır. Ankara radyosunda saz çalar, türkü söyler. Annesinin isteği üzerine tekrar Acıpayam'a, öğretmenliğe geri döner.

Abaz (Olukbaşı), Aliveren ve Alaattin'de öğretmen olarak çalışır. 1969 yılında atandığı Acıpayam Halk Eği-

Mehmet YILMAZ

tim Merkezi müdürlük görevini başarıyla tamamlayarak 1973 yılında emekli olur.

1964 yılında Umman Ninenin Mektupları kitabını Denizli'de İnan Matbaasında bastırır ve kendi imkânlarıyla dağıtımını yapar. Bu kitap Türk Halk müziği Sanatçısı ve derlemecisi Özyay Gönülm'ün eline ulaşır, radyo programında okur. Umman Ninenin Mektupları böylelikle geniş kesimlere ulaşır, ülkece çok sevilir.

Mehmet Yılmaz sohbet meclislerinde gözlerin aradığı biridir. Denizli'de yayın yapan televizyonlarda ve TRT 'de programlara çıkar. Hayri

Dev, Akkulak Mehmet Şakır, Şinasi Uslu, Hüseyin Aytekin... kendi yöresinin yerel sanatçıları ve değerleriyle hep birliktedir. Emine Akmeşe, Atilla İçli, Ahmet Günday, Makbule Kaya... çeşitli sanatçılar ziyaretine gelir onunla programlar yaparlar.

Yurt içi ve yurt dışında kültürümüzü tanıtan bir kültür elçisi gibi çalışır, yurt dışından ülkemize gelen araştırmacılara mihmandarlık yapar.

1993 yılında oğlu Şükrettin'i, 1994 yılında eşi Behiye'yi kaybeder.

Mehmet Yılmaz öğrenciyken ve öğretmenlik yaptığı yıllarda bile köyüyle, köylüsüyle, doğduğu toprakla bağını koparmaz. 1956 yılında köyünde bir ev yapar. Yaz dönemlerinde köyüne döner bağıyla, bahçesiyle uğraşır, çiftçilik yapar. Emekli olduktan sonra köyüne yerleşir. 28 Şubat 1999'da hayata gözlerini yumar.

Mehmet Yılmaz bir köy çocuğudur. Güler yüzlü, hoş sohbet, hazırcıvı biridir. Doğup büyüdüğü Kırca Köyü ve görevi gereği Acıpayam köylerinin kültürü ile yoğrulmuştur. Köyle ve köylülerle iç içedir. Görev yaptığı köylerde çevresiyle iyi bir iletişim kurar. Bu sayede dostluklar edinir, dostlukları ölünceye kadar devam ettirir. İyi bir gözlemcidir. Köy sorunlarına hâkimdir. Halk kültürüne meraklıdır. Yörenin deyimleri, yakıştırmaları, köylülerin yaşadığı ilginç ve komik olaylarla ilgilenir. Akıl defterine not eder. Bütün bunlar zamanla kaleme alacağı ve ömrünün sonuna kadar ezbere okuyacağı Umman Ninenin Mektuplarına malzeme olur.

Mehmet Yılmaz 1964 yılında İnan Matbaasında bastırıldığı "Umman Ninenin Mektupları" kitabının önsözünde şöyle der;

Önsöz:

Uzun süren meslek hayatımda muhitimizin birçok tipik, sosyal hayatı incelemeye değer, köylerinde çalıştım. Dillerini (ağız ve şivelerini) sosyal hayatını gelenek, görenek, örf ve âdetlerini ilgi duyarak inceledim. İlgi

duyduğum taraflarını kaleme aldım. Bilhassa Umman Ninenin dostluğunu kazanarak, askerde olan torunu Kara Ahmet'e mektuplar yazıverdim. İmlâ ve telaffuz kaideleri nazara itibara alınmayarak çevrenin hususiye-ti olan şive veya ağızla yazılmıştır. Bu mektuplar hayâl mahsulü olmayıp hepsi köy gerçeklerinin ta kendisidir. Bu kitapçığımla sizlere çevremın sosyal hayat ve geleneklerini bir nebzecek olsun tanıtarak faydalı olabilirsem kendimi bahtiyar saya-çağım.

Mehmet Yılmaz kitabın önsözünde "Bu mektuplar hayâl mahsulü olmayıp hepsi köy gerçekleri-nin ta kendisidir." derken, yaşadığı, gördüğü, duyduğu olaylardan, göz-lemlerinden, yaşantısından yola çı-karak köy gerçeklerini haykırır biz-lere.

Gerçekte bir Umman Nine var mıdır? Mehmet Yılmaz gerçekte böyle birinin olmadığını, yöre-mizin âdetlerini, geleneklerini, gö-reneklerini topluma yansıtmak için nineleri temsilen Umman Nine'yi kendisinin yarattığını ve askerdeki torunu Kara Ahmet'e mektuplar yazdığını, ilginç bulduğu için yö-re-mizin yakıştırmalarını, deyimlerini mektupların içine koyduğunu söy-ler kendisiyle yapılan sohbetlerde.

Mektuplarda yer alan karak-terlere bakıldığında Gılı Gılı Zenep, Habbili Gız, Tarneci Hasan, Kırış Ali dayı, Carkıldak Me-met Ali, Zartlak Osman, Eğşi Memet, Keş durmuş, Çakır Zeyneb, Guru Zalif, Zarkıldak Üsen, Gulaksız Ali, İsmelce, Gaz Amat, Çil Ümmet... birçok karakter görülecektir. Bu karakterlerin bazıları gerçek hayatta Acıpayam'ın köyle-rinde var olan kişilerdir. Bazı karakterleri ise kendisi ya-ratmıştır.

Umman Ninenin Mektuplarındaki köy şu köydür diyemeyiz. Mektuplarda yer alan köy onun doğduğu, görev yaptığı, gördüğü, gözlemediği, çeşitli vesilelerle gidip geldiği, kendince kültürünü incelemeye ve kayda değer bulduğu Acıpayam köylerinin karışımıdır.

Mektupların yazıldığı yıllar hasta hayvanların kağrı demiriyle yakılarak tedavi edildiği, kabakulak hastalığı-nın okunmuş asma çubuğuyla ürkütüldüğü, hasta in-sanların doktor yerine hocaya gittiği; muskadan medet umulan yıllardır. Öküzlerin, atların çektiği karasabanlarla tarlaların sürüldüğü, çiftliğin atadan kalma yöntemler-le yapıldığı yıllardır. Ulaşım aracı kağrıdır. Köyler ceha-letin, yokluğun, hastalığın boyunduruğu altındadır. Köy yolları ham, ilçeye ulaşım kısıtlıdır. Mehmet öğretmen bu çetin yaşam şartlarında köylüleri bilgilendirir, bilinç-lendirir, yol gösterir, aydınlatır. Dertlerine çare olmaya çalışır. Lakin imkânlar kısıtlıdır. İlk çocuğunu henüz altı aylıkken at üstünde ilçeye, hastaneye yetiştirmeye çalış-ırken eşinin sırtında kaybeder.

Mehmet Yılmaz adı üstünde zorluktan yılmayan idealist bir köy öğretmenidir. Köye ve köylüye yararlı ol-mak için canla başla çalışır. Köylülerin dostluğunu ka-zanır. Görev yaptığı köylerde köylülerin her an kapısını

çalıp derdini anlatabileceği samimi bir ortam yaratır. Kısa zamanda köyün sevilen sözü dinlenen ileri gelenleri arasında haklı yerini alır. Köyün öğretmenidir ama aynı zamanda kiminin oğludur, kimimin kardeşidir, kiminin abisidir. Bilinçli bir çiftçidir. Tarım konusunda akıl danış-tıkları ziraatçısıdır. İlçeye geliş gidişlerinde postaneden mektuplarını, resmi dairelerden evraklarını getirip, götürün pos-tacıdır, memurudur.

Mehmet Yılmaz mektupla-rında kendi yaşadığı köy gerçek-lerini Umman Ninenin ağzından anlatır bizlere. Öğrencileri eğit-menin yanı sıra köyde okuma yazma bilmeyenlerin mektubu-nu okumak ve yazmak da onun zevkle yaptığı rutin işleri arasın-dadır. Ve bunda zaman kavra-mı yoktur. Yolda görürse yolda okuturlar veya bir akşam vakti kapısını çalacak kadar yakındır, dertlerini söyleyecek, sırlarını paylaşacak, kız istemeye, söz kesmeye götürecek kadar aile-den biridir. Umman Ninesinin gök tosunudur.

Kendi okulunu kendi yapan öğretmenleri, bu öğretmenlerin yılda bir seçilen illerde yaptıkları toplantıları ve içeriğini mektup-lardan öğreniriz.

Aslında Mehmet Yılmaz'ın buna benzer mektupları çocuk-luğunda kendi köyünde sergilediği oyunlarda çevresin-deki insanlara ezbere okuduğunu biliyoruz. Ayrıca öğ-retmenliğe başlayınca Umman Ninenin Mektuplarını görev yaptığı köylerde okul müsamerelerinde okudu-ğunu, köylüler tarafından çok sevildiği için programın uzayarak aksadığını ve diğer öğretmenlerin bundan yakındıklarını mektuplarda Umman Ninenin ağzından söyler bize Mehmet Yılmaz.

Köy öğretmenlerinin köylerde yaşadığı zorlukları; dövülen, sövülen, kovulan, vurulan öğretmenlerin oldu-ğunu yine Umman Ninenin ağzından dile getirir, bun-ları yapanlara beddualar okur. Öğretmenlerin peygam-berlerin duasını alacak kadar kutsal bir görevi yerine getirdiğini işaret ederek öğretmenlik mesleğini yüceltir, öğretmenlere dualar ettirir.

O yıllarda devlet tarafından köy okullarında çocukla-ra süt dağıtıldığını Umman Nine'den öğreniriz.

Öğrenciler dağıldıktan sonra köy öğretmenlerinin okullarında boş durmadıklarını, sıvası dökülen yerleri sıvadıklarını, duvarları boyadıklarını, meslekleri zor olan öğretmenlerin insanüstü bir gayretle bu işleri de se-verek yaptıklarını söyler Umman Nineye. Ve sözü Köy Enstitülerinin kapanmasına getirerek, köy enstitülerin-de hem öğretmenlik hem de meslek öğretildiğini, öğ-rencilerin köy çocuklarından seçildiğini, kendisinin de orada okuduğunu, enstitülerin kaldırılmasının doğru olduğunu vurgular.

Yazının devamı 26. sayıda...

DENİZLİ’NİN SARNIÇLARI

İslâm Ansiklopedisi, sarnıç maddesinde “sarnıç” kelimesi; “Su depolamak üzere yapılmış üstü kapalı veya açık havuz anlamında Arapça ‘sıhrıc’den gelmektedir” diye tarif edilmiştir. Divân-ı Lügati’t-Türk’te “Deve derisinden yapılan su tulumu; ağaçtan oyulmuş kap” ifadesiyle karşılık bulmuştur.

Yazımıza konu olan ve Denizli Bölgesi’ndeki sarnıçlar ise; insanların ve hayvanların su ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kar ve yağmur sularını biriktirmek amacıyla, özellikle dağlarda, ovalarda ve kervan yolları üzerinde inşa edilmiş tarihi, mimari, coğrafi ve kültürel değeri olan su yapılarıdır. Bu yapıların önemli bir kısmı Osmanlı döneminde, bir kısmı da Cumhuriyet döneminde yapılmıştır.

Sarnıçlar, toprak altında kalan ve suyun biriktiği bölüm olan hazne, istinat duvarı da denilen gövde ve üzerine örten çatı olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Daire veya dikdörtgen şekilli istinat duvarı üzerine örten kubbe veya tonoz şeklindeki çatı örtü, taşların ters gerilim tekniğine göre dantel gibi işlenip örülmesiyle ayakta durmaktadır. Bölgemizdeki sarnıçlar genellikle dere taşıyla, bazıları kırma taşla, nadiren de kesme taş ile yapılmışlardır. Taşları tutturmak için önceleri yağlı çamur, sonraları Horasan harcı, geç dönemde ise kireç-kum karışımı harç kullanılmışlardır.

Bu yapıların büyük çoğunluğu, hayırsever insanların su hayratı olarak yaptırdıkları sarnıçlardır. İslâm kültüründe “su kuyusu açtırmak, sarnıç yaptırmak, çeşme yaptırmak, dehri suvarmak (ihtiyacı olanlara uzun zaman su vermek)” bir çeşit ibadet kabul edilmiştir. Su, kültürümüzde hayat demektir, dayanışma demektir, paylaşma demektir, güzellik demektir. Asla israf edilmez ama kimseden de esirgenmez. “Su gibi aziz ol” dua cümlesi, hem suyun önemini çok güzel ifade etmektedir, hem de kültürümüzde bu nimete ne kadar büyük değer verildiğini göstermektedir. Bundan dolayı hayrat olarak sarnıç yapanlar, bunu bir ibadet olarak görmüşlerdir. Hatta köyün birisinde hacca gitmenin ön şartlarından birisi olarak kabul edilmiş, niyetlenen bütün hacı adaylarının bir sarnıç yaptırmayı, yerel icap haline getirilmiştir.

Yaptığımız araştırmalara göre Tavas’ta 65, Kale’de 3, Beyağaç’ta 5, Çal’da 71, Güney’de 31, Acıpayam’da 5, Çardak’ta 2, Mekezeferdi ilçesinde 1 olmak üzere, toplam Denizli’de 183 sarnıç bulunmaktadır. Bu sarnıçların 100 kadarının mimari, tarihi, coğrafi ve kültürel açıdan; yine hemen hemen hepsi, yaban hayatı ve faydasal önemi açısından

korunması ve yaşatılması gereken su yapılarıdır. Ama tespitlerimize göre sadece 14 tanesi ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından koruma altına alınabilmiştir. O da sadece kâğıt üzerinde korunmaktadır. Gerçekte hiçbirinin korunduğunu söylememiz mümkün değildir. Özellikle tarihi ve mimari değeri yüksek olan birçok sarnıcın, yılların verdiği yorgunluk ve ilgisizlikten dolayı ya yıkılmış, ya da yıkılmak üzere olduğu görülmektedir.

Yukarıda verdiğimiz sayısal değerlerden de anlaşılacağı üzere Denizli Bölgesi’ndeki sarnıçlar Tavas, Çal ve Güney olmak üzere üç ilçede yoğunlaşmakta ve bulunduğu bölge açısından önemli fiziki farklılıklar göstermektedir. Bu üç ilçemizdeki sarnıçları örnek vererek tanımlamamızda fayda görüyoruz.

Tavas Bölgesi Sarnıçları:

Osmanlı Dönemi’nde Muğla Sancağı’na bağlı olduğu için Tavas Bölgesi’nin sarnıçları, Muğla Bölgesi sarnıçlarının mimarisinden etkilenmiştir ve silindirik biçimli, kubbe örtülü sarnıçlardır. İlk örnekleri taş kubbe örtülü, sonra ağaç çatılı ve ağaç örtülü, daha sonra ağaç çatılı teneke örtülü, en son olarak da beton çatılı ve beton örtülü şeklinde inşa edilmişlerdir. Bu bölgedeki sarnıçların büyük çoğunluğunun içerisinde su bulunmaktadır ve dağlarda olanlarını çobanlar hala kullanmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun kudretli padişahı Kanuni Sultan Süleyman, 1522 yılında Rodos Seferi’ne Tavas, Muğla ve Bodrum üzerinden geçmiştir. Yaz aylarında gerçekleştirdiği bu seferde, ordunun su ihtiyacını karşılamak için Tavas ve Muğla bölgelerindeki kubbeli sarnıçların ilk örneklerini Mimar Sinan’a yaptırdığı rivayet edilmektedir. Bu şekilde temiz ve kaliteli su bulundurma imkânını öğrenen yöre halkı, o yıllardan itibaren ihtiyaç olan yerlere bu sarnıçları yapmaya başlamışlardır.

Mimarî, tarihi, coğrafi ve kültürel değeri yüksek sarnıçlardan biri olan Tavas-Goca Sarnıç; Tavas Ovası ortasında, Yarangüme (Tavas) – Kale kervan yolu üzerindedir. Silindirik biçimli, kubbe örtülü ve kesme taş yapılı bir sarnıçtır. Kapısının üzerinde Osmanlıca “Hacı Efendizade Osman Ağa yaptırmıştır. (Hicri) 1227 (Miladi 1812)” yazan kitabesi bulunmaktadır. Denizli Bölgesi sarnıçları içerisinde kesme taşla yapılan üç ve en değerli sarnıçlardan birisidir. İnşasında kullanılan taşlar, 1800’lü yılların başında, Tavas’a 400 kilometre uzaklıkta olan Konya-Sille’den, kağrı ve at arabaları ile getirilmiştir.

Tavas Goca Sarnıç

Tavas Goca Sarnıç’ın Kitabesi

Güney Cevizli Sarnıcı

Çak Bahadınlar Okul Sarnıcı

Çal Bölgesi Sarnıçları:

Çal Bölgesi sarnıçları genellikle, dikdörtgen biçimlidir. İlk örnekleri beşik tonoz çatılı, taş örtülü; sonra taş yapı ve düz beton çatılı; son olarak da tamamı beton yapı sarnıçlar yapılmıştır. Bu araştırmanın yapıldığı 2015 yılında dahi yeni sarnıçlar yapıldığı görülmüştür. Çal yöresinde 6 tane de merdivenli kuyu sarnıcı dediğimiz, 300-350 yıllık sarnıçlar bulunmaktadır. Bu sarnıçlar tarihidir ve görülmeye değer mimari ve sanatsal yapılardır.

Çal Bölgesi'nde mimari ve kültürel açıdan değerli sarnıçlardan birisi Çal-Bahadınlar Okul Sarnıcı'dır. Dikdörtgen biçimli, beşik tonoz çatılı, taş yapı bir sarnıçtır. Emsallerine göre oldukça derin ve uzun bir sarnıçtır. Dere taşıyla yapılmıştır. Latin Alfabesiyle "Hakiki insanlar, insana fayda verenlerdir. 1953" yazan bir kitabesi bulunmaktadır. Sarnıcın sağ tarafında, 10 metrekare kadar duvarla çevrili bir alan vardır. Bu alan, köy kadınlarının çamaşır yıkamaları için toplumsal çamaşırhane olarak inşa edilmiştir.

Güney Bölgesi Sarnıçları:

Güney Bölgesi sarnıçları silindirik, kare ve dikdörtgen

Tavas Garipköy Sarnıcı

Tavas Kayaca Erceyüz Sarnıcı

olmak üzere üç biçimlidir. İlk örneklerinden 3 sarnıç kapalı, diğerleri üstü açık sarnıçlar tercih edilmiştir. Açık sarnıçlar ölçü değerleri ve depolayabildikleri su miktarı bakımından oldukça büyük sarnıçlardır. Günümüzde pek azından faydalanılmaktadır.

Güney-Çal Yolu'nun 5. kilometresinde, yol kenarında bulunan Cevizli Sarnıcı ve Cevizli Gölü Sarnıcı kapalı ve açık sarnıçlara güzel iki örnek teşkil etmektedir. Cevizli Sarnıcı silindirik biçimli, kubbe örtülü, taş yapı, derin bir sarnıçtır. Kubbesi toprak seviyesindedir. "Şahib-ül hayrat vel-hasenat, Ayvaz oğlu Mustafa karısı Elif, 1940" şeklinde bir kitabesi bulunmaktadır.

Hemen bitişiğindeki Cevizli Gölü Sarnıcı taş yapı, açık bir sarnıçtır. Küçük bir göl büyüklüğünde olduğu için yöre halkı "Cevizli Göl Sarnıcı" diye tarif etmektedir. Hem Osmanlıca, hem Latin Alfabesiyle "Zafer Hakk'ın, eser halkındır, Cevizli Göl Sarnıcı 1978" şeklinde kitabesi bulunmaktadır.

Sarnıçlar, ihtiyaç sahiplerine su sağlayan basit su depoları değildir. Sarnıçlar, suyun değerini en iyi anlayan ve anlatan "ab-ı hayat"ın muhafaza edildiği hazine yapılarıdır. Bu hazine yapılarının içerisinde; yörenin mimari anlayışının ifadesi vardır; suya verilen kutsallık ve önemin ölçüsel değeri vardır; zekât ibadetinin ifasında ulaştığı en cömert ihşanı vardır; yöresel tarihin düştüğü not vardır.

Sarnıçlar, "konar-göçer Yörük Kültürü"nü kilometre taşlarıdır. Sarnıçlar, ıssız dağ başlarında uçan ve kağan hayvan ve haşeratin sebep-i hayatıdır. Sarnıçlar, kervan yollarından geçen ve göçen yolcuların vuslat umududur. Ve yine sarnıçlar, ova diplerinde nev-i nebatatın can suyudur. Sarnıçlar, Türk-İslâm Kültürü'nde, daha da ötesi yerleşik yaşama geçen insanlık tarihinde suyun değerini en iyi anlayan ve anlatan su yapılarıdır.

Tanımayan sevmez, sevmeyen sahip çıkmaz, sahip çıkmayan da korumaz. Bu topraklarda yaşadığımızın nişanesi ve Anadolu'da az sayıda olan milli kültür ürünlerimizin son numunelerinin korunması ve yaşatılması, bu topraklarda hür ve bağımsız yaşama kararlılığımızın bir göstergesi, atalarımıza ve şehitlerimize vefa borcumuz, geleceğimize ve çocuklarımıza görevimizdir. Bu sebepten dolayı dağ başlarında, ova diplerinde ve yol kenarlarında unutulmuş mimari, tarihî, coğrafi, kültürel ve faydasal kıymeti olan, milli kültürümüzün önemli su yapıları olan sarnıçlarımızı titizlikle ve kıskançlıkla korumamız gerekmektedir.

İbrahim AFATOĞLU
Araştırmacı-Yazar

YATAĞAN'DAN BİTMİYEN YOLCULUK

Yolcu Tahir ÖNAY ile çakı bıçak yolculuğu hakkında bir sohbet yaptık, sohbetimize siz de buyurun beraber dinleyelim.

"1932 yılında Yatağanda doğdum 5 erkek 4 kız, 9 kardeşin ben 5. cisiyim. Yatağan ilkokuluna 1938 yılında girip 1943 de bitirdim.

Çıraklık; İlk Okulu bitirince Cüneytlerin gara mısraya(Kara Mustafa) tarakçı çırağı durdum,2 sene ona hizmet ettik. Sonra 2 sene de kendim manda boynuzundan çift yönü dişli kadın tarağı yaptım. Tarağın bir yönü serek(seyrek) dişli, bir yanı sık dişlidir. Sık dişli kısma bit tarağı denir. Çünkü eskiden bit çokdu. Sık dişli tarafınna saç taranınca bitler çıkar. Yaptığım tarakları o zamanla Cürabeyoğlu Halil İbrahim Yılmaz ile Haceflen Osman Kaya gibi yolculara satardım.

1948 yılında yolculuğa-seyyar satıcılığa başladım. Yatağan mallarını alıp satardım. Aldığımız Yatağan malları: çakı, bıçak, tarak, çan, destire, kırklık, makas (sındı), koyun makası, gibi köyümüzde yapılan mallardı. Mal derken; Yatağanlı demirci ustaların ailecek ürettikleri el işleri ürünlerine biz mal deriz. Bu yapılan malları yatağanlı ustalardan satın alıp bavullar ve heybe ile satmak için Pazar pazar dolaşan satıcılara yolcu denmektedir.

Yolculuğun ilk yıllarında Pinelen Yusuf Aksoy'un Avrupa'dan getirttiği koyun makaslarının tanesini 2.25 kuruştan alıp, pazarlarda 3-3.5-4 lira civarında satıyordum.

İlk yolculuğa Ramazan Kocakaya ile çıktık, Çivril-Uşak tarafına gittik.

Köyden yolculuğa ekseri pazartesi günü çıkıyorduk. Yolculuğa Çivril, Uşak, Gediz, Kütahya'nın pazarlarını dolaşıyorduk. Pazarları beraber dolaştığımız arkadaşlarımız; Çerçioğlu Mehmet Yücedağ, Gocakalan Ramazan Kocakaya, Hacıkeylan Hilmi Kaya, Hacasanlan Hüsnü Ergenay vardı.

Köyden iki tahta bavul bir heybeye malları doldurur, otobüslerle, yarı açık kamyonlarla pazarları geziyorduk. Uşak-Kütahya taraflarında bizi götürüp getiren Çivril'li Mustafa Aslanoğlu'nun yarı açık kamyonu pazarları dolaşıyorduk. Bir Pazar yerinden öğleden sonra ikinci civarında Pazar bitince malları toplayıp, bavullara ve heybeye koyup kamyonu yükliyorduk. O pazardan ertesi günkü pazara gitmek için yola koyuluyorduk. Mallarımızı yani çakı bıçağı, o yere varınca her zaman kaldığımız hanlara iniyorduk. O handa yer olmazsa, bazan Yaz aylarında Cami avlusunda da yattığımız olurdu. Hanların geceliği 25 kuruştı.

Sabah erkenden kalkıp pazara sergi açıyorduk.1948 den 1952 ye kadar o havalilerde yolculuk yaptık. O şehirlerden arkadaş ve dostlukları vardı, ama adlarını unuttuk aradan çok yıl geçti. Mesela Buldan işleri satan Buldan yerlisi Emin

Yazıcı'yı hatırladım, beraber pazarları gezerdik. Bazılarıyla günlük muhabbet olur, ertesi sabah ayrılırdı. Zaten pazarlardan yorgun gelip, sabah erken kalkıyorduk.

29 Ekim 1952 de Mardin'e askere gittim. Denizli'den Dinar'a kadar açık tren vagonunda gittik. Beraber arkadaşım beş kişi: Ömer Tosun, Mahmut İbişoğlu, Hüseyin Yazıcı, İbrahim Çin, Karaçay'dan (Kocapınar); Ali rıza vardı.

Dinardan Diyarbakır'a kadar kapalı vagonla 2 günde gittik. Diyarbakır'da benden önce askerliğe başlamış olan terzi Mehmet Karakaya ve Omaca Ömer Şensan askerde idiler onları gördük. Açık kamyonla Mardin'e gidip 27. Jandarma alayına teslim oldum. Altı ay eğitimden sonra Bitlis şehir merkezine jandarma olarak kura çektim. Yirmi dört ay Bitlis'te kaldım. 1956 yılında terhis olup Kurtalan'dan trenle Denizli'ye geldim. Askerde arkadaşlarımız oldu; Nazilli, Karacasu, Karpuzlu, Çine, Muğla'dan Milas'tan, Datça'dan, Köyceğiz'den.

Askerden geldikten sonra birkaç ay hazırlıktan sonra yine yolculuğa başladım. Adana, Antep, Urfa, Diyarbakır, Erciş, Erzurum' a devamlı gittim geldim. Bu gidiş gelişler on beş veya bir ay sürerdi. Oralara da malların bir kısmını bavullar ve heybe ile yanımızda götürüyorduk. Malların bir kısmını da yanımızda götüremiyor posta ile gönderip Erzurum, Diyarbakır, Erciş şehirlerinde alıyorduk. Bu bölgelerdeki yolculuklarımızda, oralarda otellerde kalıyorduk. Erzurum'da otelin geceliği iki lira, Adana da iki buçuk lira, Erciş'te 2 lira Diyarbakır'da 2,5 lira. Pazarlardan sonra malları toplayıp otelin ardiyesine koyuyorduk. ertesi sabah erkenden yanımıza aldığımız bir miktar malla kazaları dolaşıyorduk. Erzurum'da Pasinler, Hınıs, Van'da Erciş, Diyarbakır'da Silvan, Bismil pazarları kazançlı geçerdi. Şu an Yatağanda ticaret yapılan dükkan yerini oralarından yolculukla 1960 yılında kazandığım paralarla aldım. 1960 ihtilalinde Erciş'te idim. Bir ay kadar kalıp yatağan'a döndüm.

Erzurum'da ben ile beraber yolculuk yapan köy-

lülerimiz; Ramazan Çalhan, Şakir Çalhan, Hasan Aydın, Ali Yürektürk, Mehmet Yürektürk, Mustafa Göcen, Mustafa Ateş, Mustafa Yatağanbaba, Mustafa Kaya'dan oluşan yolculardır. Diyarbakır, Mardin, Erzurum kazalarında Pazar Yerlerine yayınıyorduk-(sergi açıyorduk). Adana'da olan yolcular ise; Garüklü (Karahöyük)Hasan Dayı, Ayazlı Mehmet, Ali Durmaz, Ali Karakaya, Mustafa Göcen, Mehmet Horasanlı, Mehmet Kaya, Mehmet Kuş, Mustafa Çeliktaş, Hüseyin Kocakaya, İbrahim Gülcenbay ve ben. Ayı ayrı pazarlar dolaşılır, sergiler ayrı açılırdı. Bu yolculuklarımız 1967 yılına kadar sürdü.

Yatağana malzeme getiren yolcular:

Tarak yapılması için Manda boynuzu, bıçak çakı yapımına gereken koç ve teke boynuzlarını getiren tüccarlar- yolcular sadece kemik için şehirleri dolaşır, topladıkları kemikleri Çilte denilen kaba örgülü kahverengi büyük çuvalları kamyonla getirip Pazar yerine yığarlardı. Tarak kemiklerini getiren tüccarlar; Yüreğil'li Hüseyin Bayram, Yatağan'dan Osman Kaya, eski muhtar Ali Karakaya, Osman Candemir, Yusuf Aksoy' dur.

Demircilikte kullanılan ege, zımpara, keser, destire, çekiç gibi Nalburiye malzemelerini Osman Candemir, Yusuf Aksoy, Osman Kaya getirirlerdi.

Koç ve teke boynuzları: Elazığ ve Diyarbakır boynuzlarını Mustafa Çeliktaş, Ahmet Gökkurt gibi tüccarlar getirirdi.

Kemikler; Trakya, İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin her yerinden getiriliyordu.

Almanya yolculuğu:

Yolculuğu bırakıp Almanya'ya 1967 yılı ekim ayında gittik. Maksadımız birkaç yıl çalışıp para biriktirerek memlekete dönüp iş kurmaktı. 1966 yılında Yatağan demircilik, dokumacılık küçük el sanatları kooperatifine yazılmıştık. İşçi bulma kurumundan istek yazısı gelince trenle Denizli'den İstanbul'a gittik. İstanbul'dan Münih'e trenle iki gün kadar süren yolculukla vardık. Münih'ten uçakla Berlin'e geçtik.

Berlin'de etermit fabrikasında çalışmaya başladık. Yanımda köylülerden, aynı fabrikada Osman Taşdemir vardı. Köyden olan arkadaşlar başka fabrikalarda çalışıyordu. Fabrikadan iki sene sonra ayrılarak Berlin postanesinde on yıl çalıştım. Postanede çalışan köylülerden; Akif Aydoğan, Osman Taşdemir, Yeşilyuva'dan: Mustafa Özen, Mehmet Ali vardı. Almanya'dan 1977 yılında temelli dönüşle Türkiye'ye memleketime geldim.

Köye geldiğimimde; toptan şeker, tüp, hayvan yemi, küspe, suni gübre ticaretine başladım. Emekli olunca ticarete oğluma yardımla devam ediyoruz.

28 Şubat 1956 tarihinde evlendim. 1957 de Kadriye, 1959 da Ayhan, 1961 de Selim, 1966 da Selma doğdu, hepsini okuttuk, 3 tanesi öğretmen oldu. Birisi Yatağanda başladığım ticarete devam ediyor.

Yatağandan arabalı yolculuk:

Almanya'dan geldikten sonra Reno arabaya malları doldurup Batman'a kadar pazarları dolaşıp Kazım Karakurt'la berber sattık. İki yıllık böyle yolculuktan sonra 50 NC ile Şevket Aktürk ile malları sata sata Van'a kadar gittik. Bir sene kadar da öyle yolculuk yaptık.

Hatırlayabildiğim kadarıyla önceleri- eski meşhur yolcular; Avşarlı Hüseyin Gökkoca, Curabeyoğlu Halil İbrahim Yılmaz ve adını hatırlamadıklarım vardır. Erzurum yolcularından Osman Aktaş, İstanbul. Osman Kaya, Abdurrahman Merttürk, Konya. Kamil Dönmez, Alaşehir tarafı, Süleyman Karakurt, Ramazan Kocakaya, Terbi Oma Ömer Alpaslan, Ömer Şensan, Balıkesir çevresi, Ürerli (Yüreğilli) Hacı Amat Ahmet Karabuğa'yı hatırladım.

Çok çok eski yolcular eşekle Balıkesir'e Çanakale'ye giden İsmail Önay, Osman Baykara, Halil efendilerin Halil Aslan efendiler. Dede Halil Aslan ise katırla Aydın tarafına giderdi. Dıkkılı İsmail Barlas, Dıkkırık Mehmet Ali Akıl eşekle yakın çevrelere giderdi. Isparta- Burdur-Antalya taraflarına Mehmet Ali Akman, Mahmut Çeliktaş, Göğallan Mısalvalı (Mustafa Ali Aktaş), Gucur Mustafa Çeliktaş giderlerdi.

1930-1940-1950 arası yıllarda Acıpayam, Karahöyük havalisine Hacı Bekir Altıntaş, Çakıroğlu Rıza Çakır, Curabeyoğlu Halil İbrahim Yılmaz, Memiş Hoca diye tanınan Mehmet Gökalp, Halil İbrahim Çalhan, Sökeli diye tanınan Mehmet Ali Parlaz, Memişlen Ömer Gökalp gibi Karahöyükte sekiz on çakı bıçak sergisi açan olurdu. Ben 1945 lerden sonraki yolcuların hepsini biliyordum, Bilmemin bir sebebi de Demokrat Parti döneminde siyasetle de biraz meşgul olduğumdandır.

1980 li yıllarda Yatağan'dan arabalara malları doldurup pazarları, şehirlerde hırdavatçılara toptan satış başlayınca bizim bavul ve heybe ile yaptığımız yolculuk tarih oldu.

Günümüzde arabalarla (Minibüs, kamyonet, küçük araba) satış devam ediyor. Kargo ile ve internet üzerinden alınan siparişler yollanıyor. İnternet siparişleri hemen yerine getiriliyor, bu konu çok hassas imiş, bıçak üreticileri, yatağan kılıcı üreticileri ve satıcıları zamanında yollamaya özen gösteriyorlar.

Yatağan'da şartlar değişse de yolculuk bitmez. Yatağan 28.08.2019

Mustafa KARAKAYA

DENİZLİ'YE AY GELMİŞ

A h anacığım sen ne güzel insandın. Hasretin o kadar yüksek ki hala telefonu elime her alışım da seni aramak için parmaklarım hareket ediyor da son numaranın tuşuna basınca artık sesini duyamayacağımı fark ediyor ve derin bir hüzne kapılıyorum. Mütemediyen bu hissi her gün yaşıyorum. Nurlu yüzün gözlerimin önünde canlanıyor ve şefkat dolu bakışlarıyla karşılıksız sevginin ötelere gidiyorum.

Henüz 5 yaşında iken gündüz bulutları, gece Ay'ı keşfetmiş ne olduklarını anlamaya çalışırken "Anne onlar yenir mi? Tatları güzel midir" diye sormuştum. Bulutları meleklerin hareket ettirdiğini, Ay'ın de akıllı ve uslu çocukları yukarıdan izlediğini söylemiştin. Ne hayaller kurmuştum onlarla. MelAekler, bulutlar ve Ay... 5 yaşındaki hayal dağarcığımla onların yine de lezzetli şeyler olduğuna kendimi inandırmış. Gizli, gizli de olsa akşama doğru batan güneşin kızıl ışıkları ile kızaran bulutlara bakıp erik ağacının altına giderek meleklerden bir dilim vermeleri için ricada bulunmuştum. Ay henüz ortada yoktu. Evinden çıkmamıştı. O gök yüzüne gelip beni izlemeye başlamadan isteyiverdim işte.

Ayıp mı etmiştim acaba?

Anneciğimin sesi ile irkildim. Beni çağırıyordu. Koşarak yanına gittim. Valizler, çantalar vardı.

"Hadi gel üstünü değiştirelim. Gidiyoruz" dedi.

"Nereye gidiyoruz biliyor musun?"

"Nereye" diye mırıldandım.

"Denizli'ye"

"Orası neresi?"

"Benim memleketim. Benim doğduğum, büyüdüğüm ve senin de dayılarının olduğu yer"

Denizli ismini ilk kez o gün duyduğumu hatırlıyorum. Neresiydi, nasıl bir yerdı acaba? Ama ben meleklerden bulutlardan lezzetli bir dilim istemiştim. Gidersek bana veremezler, diye düşündüm. Veremezler miydi?

Hava alacaya döndüğünde evden ayrıldık. Babam ağır valizleri taşıyor annem de beni. Temiz papuçlarım kirlenmesin diye kucaktayım. Gözlerim gök yüzünde. Ay hala ortada yok. Niye yok? Bana küstü mü? Meleklerden istediğim şeye kızdı mı?

Topçam Turizm firmasının 302 Mercedes otobüsüne binip annemin kucağına oturduğumda cama yapıp hala gök yüzüne bakıyorum. Ay yok.

Annemin gözleri yaşlı. Elinde mendili ile gözlerini siliyor. Niye ağlıyor ki?

"Memleketime gitmeyeli on sene oldu. Kardeşlerimi görmeyeli koca on sene." Anne benimle konuşuyor. On sene çok mu acaba?

Rahmetli anneciğim Tokat'a gelin gelmişti. 1950'li yılların zorlukları ile Denizli'ye gidememişti. Babamla evlendikten sonra bu ikinci memleket ziyareti idi. İlki de yaklaşık on yıl önce ablasının ani vefatı yüzündendi. Şimdi mi? Şimdi keyfe keder ziyarete gidiyorduk. Ana oğul.

Çocukluğum annemin Denizli'de geçen çocukluk ve gençlik hikayelerini dinlemekle geçti. Acıpayam, Babadağ, Yatağan civarını, köylerini hiç görmeden ezberledim. Hayal dünyamda oraları şekillendirdim. Oralarda annemin çocukluğuna arkadaş oldu. Kıtık günlerinin açlığında çocuk anneme ekmek bulup götürdüm.

Öksüz ve yetim olduğu için evlatlık verilen anneme kötü davrananları tenhada sıkıştırıp erik dalından yaptığım sopa ile dövdüm. Hayali ben ile annemin çocukluğunda onu kurtarmak, onu savunmak üzerine kendime masallar uydurdum.

Otobüs hareket etti. Gök yüzüne bakmaktan boynum ağrıdı.

"Anne."

"Ne var oğlum?"

"Ay!"

"Ne oldu Ay'a?"

"Bana küstü."

"Niye ne yaptın ki?"

"..."

"Küsmez oğlum. Bulutların arkasına saklanmış dinleniyordur."

Bulutların arkasına mı saklanmış. Acaba bulutlar beni şikayet mi ediyor?

Uyumuşum. Defalarca uyanıp, defalarca uyandıktan sonra Denizli'ye varmışız. Otobüsten indiğimizde gündüz vakti idi. Gözlerim bulutlarda. Ay Tokat'ta kalmıştı. Denizli'ye gelmemişti. Artık Ay'ı hiç göremeyecektim. Akrabalar ve onların yaşıtım çocuklarının ilgileri de yüzümü güldürmüyordu.

Yataklarımızın serildiği odaya annem ile girdik. Annem canım önüne gitti. Beni yanına çağırdı. İşaret parmağı ile gökyüzünü gösterdi. Nasıl sevindiğimi anlatamam. Ay bizimle birlikte gelmişti.

İrfan SÖYLER

BEĞCE SULTAN'A DAİR BİR BELGE

Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın dergimize 'Kaderi Yatağanba-ba'ya benzeyen bir başka alperen hemşerimizle ilgili bir belgeyi gönderiyorum.' notuyla ve dergimizin yeni yayın dönemiyle ilgili başarı dilekleriyle ilettikleri belgeyi sunuyoruz:

Yatağan Baba'nın XIV.yy. daki çağdaşı Beğce Sultan ile ilgili bir Belge

Der-i Devlet Mekîne arz-ı da'i-i kemine budur ki

Şeylû Kazasına tabi Beğce (imlada Biğce) Sultan nâm karyede sâkin ulemâ ve suleha ve fıkara-ı zuafa ba'cemihim Meclis-i Şer'e gelüb Karye-i merkûmede vaki Beğce Sultan zaviyesini Mehmed nam kimesne evlâdındanım deyû bir tarikke alub Karye-i merkûmenin tekkesini harab etmeğe bais olmağın

İşbu bâ'is-i arz-ubudiyet Şeyh Mustafa Efendi daile-ri alim ve amil ve tekke bina ve ihya etmeğe kadir kimesne her vecihle muhall ve mütehakdır tedris etmek

şartıyla ihsan buyurulmak recasını Der-i Devlet -medara arz ediver deyû iltimas etmeleriyle ol ki vaki'el-hâldir der-i devlet masîre arz ve ilam olundu

Ferman menlehül'emre merbutadır

Sene selase ve selasin ve mie ve elf

(Naib-i Medine-i Şeyhlû, Mustafa)

(işlem kaydı: "1118 recebinde Monla Osman mahlulünden Şeyh Mehmed tavsiye olunub mucebince". İşlemin kaydı: 25 CA sını 1133 = 24 Mart 1721) Önceki kayıt 1118=15.04-1706- 3.04.1707=1706 kabul edilebilir).

İstanbul, Başbakanlık Arşivi, İbnülemin Evkaf, nu: 6248.

YEREL ARAŞTIRMALAR VE BİLGİLENMELERİN İŞİĞİNDA ACIPAYAM İLE İLGİLİ KİTAPLAR

1. Acipayam Sempozyumu Bildirileri

PAÜ yayını, Denizli, 2007

1-3 Aralık 2013 yılında Acipayam'da gerçekleştirilen sempozyumda sunulan bildirilerin yer aldığı bu kitap için "Bu ilçemiz için hazırlanan en kapsamlı ilk eserdir." diyebiliriz. Editörlüğünü Prof. Dr. Turgut TOK yapmıştır. Kitapta Acipayam ve çevresi ile ilgili tarihinden tarımına kadar 80 bildiri mevcuttur.

5 15.-16. Yüzyıllarda Karaağaç-ı Gölhisar (Acipayam) Kazası, Mehmet Yaşar ERTAŞ, araştırma, Yeditepe Yayını, İstanbul, 2007

Prof. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ, bu eserinde; 15. ve 16. Yüzyıllardaki Acipayam ilçesini, belgelere dayanarak; giriş, idari yapı ve yerleşme merkezleri, nüfus, ekonomik yapı, vakıflar ve vakıf eserleri, sonuç başlıkları altında incelemiştir.

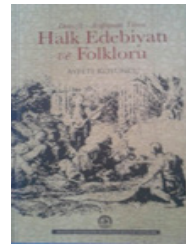
2 Acipayam, Ali Vehbi AYKOTA, Ankara, 1951 / Avrasya Ethnografya Vakfı yayını, Orhangazi – Bursa, 2011 / Acipayam Belediyesi, Denizli, 2017

Acipayam ve çevresi ile ilgili ilk, kapsamlı bir araştırmadır. Yazarı, Karahöyükli'dür. 1915 yılından İstiklal Savaşı zaferle kazanılncaya kadar cepheden cepheye koşmuştur. 1923 yılında memleketine dönen Ali Vehbi AYKOTA Yüreğil'de öğretmenliğe başlamış ve "öğrencilerinin isteğiyle" bu kitabı yazmıştır. İlk baskısı 1951 yılında, "Acipayam – Garbikaraağaç Halkının Asırlık Tarihçesi ve Köylerimize Serpilen Maarif Işığının Temeli Yüreğil'de Nasıl Kuruldu" adıyla Ankara'da yapılmıştır. 2. baskısı Avrasya Ethnografya Vakfı tarafından Bursa'da yapılan eserin 3. Baskısı, Acipayam Belediyesinin 2017 yılında sahiplenmesiyle nihayet Denizli'de yapılabiliştir.

6 Denizli-Acipayam Yöresi Halk Edebiyatı ve Folkloru, araştırma, Denizli Büyükşehir Belediyesi yayını, Ayfeti KOYUNCU, İstanbul 2014

Yazar, edebiyat öğretmenidir ve Olimpiyat ve Dünya Şampiyonu güreşçimiz Hasan GÜNGÖR'ün kızıdır. Kitabının ilk bölümünde, derlediği; mensur hikâyelere (efsaneler, masallar, fıkralar), manzum türlere (maniler, türküler, ninniler), serbest türlere (bil-meceler, tekerlemeler) yer vermiştir. İkinci bölümde doğum, ölüm, inançlar ve oyunları anlatmıştır.

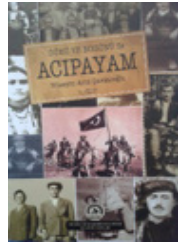
7 Acipayam'ın – Garbikaraağaç'ın Geleneksel Yemek Kültürü, araştırma, Şaban KÖK, Denizli Büyükşehir Belediyesi yayını, İstanbul 2014

Acipayam ve çevresindeki yemek kültürü, şu başlıklarla ele alınmıştır: Kış aylarında yapılan ikramlar, çoban yemekleri, güz işleri ve kış hazırlıkları, yemek niteliği kazanmış çorbalar, sulu yemekler, dolmalar ve sarmalar, et haşlamaları ve kebaplar, pilavlar ve makarnalar, sebze ve et közlemeleri, kavurmalar, kızartmalar, yoğurtlamalar, salatalar, börekler ve çörekler, tatlılar, hoşafırlar, turşular, yoğurtlar, yemekle ilgili Acipayam hikâyeleri, Evkara'da güzel yemek yapan cömert kadınlar.

3 Dünü ve Bugünü ile Acipayam 1. cilt, Hüseyin Avni ÇAVDAROĞLU, araştırma, Denizli Büyükşehir Belediyesi yayını, İstanbul 2014

Acipayam ilçe merkezi, Yazır, Durgalar, Yatağan merkezli bir araştırma kitabıdır. Bu 292 sayfa hacimli, büyük boy kitap geniş bir araştırmanın ürünüdür. Tarih, kültür, tarım vd. konular, 151 başlık altında toplanmıştır.

4 XIX. Yüzyıl Ortalarında Acipayam ve Çevresi (Temettuat Defteri İncelemesi), araştırma, Prof. Dr. Selahiddin ÖZÇELİK, Fakülte Kitabevi, Isparta 2005

1844-1845 yıllarına ait verilerin yer aldığı temettuat defterine dayanılarak yazılan bu eser, şu başlıklar altında toplanmıştır: Beşeri Coğrafya, Arazi Dağılımı ve Toprak Kullanımı, Hayvancılık ve Hayvan Dağılımı, Gelirler, Vergiler, Zirai Hasılat ve Verimlilik.

8 Acipayam Türküleri, CD, Acipayam Belediyesi, tarih: ?

Bu CD'de 10 Acipayam türküsi yer almıştır. Yine Yeşillendi Acipayam Yolları, Yaylalarda Gezsin, Ardıçlıktır Evleri, Kalenin Ardındayım, Geceler, Ardıç Arasında Biter Naneler, Cemile, Evlerine Ben Varamadım Davşandan, Dam Ardını Doleştım, Kırık Hava Üçtelli.

9 Siyah Beyaz Hatıralarda Acıpayam, Necdet İLHAN - Turgut TOK, Pamukkale Üniversitesi ile Acıpayam Belediyesi ortak yayını, Denizli, tarih?

Bir "albüm kitap"tır. Pamukkale Üniversitesi yayınıdır. PAÜ ile Acıpayam Belediyesinin ortak ürünüdür. Necdet İLHAN VE Turgut TOK tarafından hazırlanmıştır. Kitapta, 1930 - 1960'lı yıllardan kalan 102 fotoğraf yer almıştır.

10 Acıpayam'dan Derlemeler (Acıpayam'ın Tatlı Verimi), Ömer KAYA, özel yayın, Denizli ?

Ancak kapak resmine erişebildiğim bu eser, Acıpayam ile ilgili araştırma kitaplarından biridir. İlgililer tarafından temin edilerek ikinci baskısının yapılması, Belediyemizin, kütüphanelerin ve okul kitaplıklarının "Acıpayam ile ilgili kitaplar" bölümünde yer alması dileğimizdir.

11 Kızılhisar Tarihi, H. Hüseyin AYDOĞDU, araştırma, özel yayın, Muğla 1979

Yazar, doğup büyüdüğü Kızılhisar'ı; tarihi, düşünceleri, sosyal hayatı, eğitimi, iş hayatı, ekonomisi, camileri, odaları, meslekleri ve kurumlarıyla araştırarak kayda geçirmiştir. Radyonun 1938 yılında, Belediye Reisi İbrahim Çomut zamanında; ilk traktörün 1951 yılında Cezellerin İsmail Eroğlu tarafından, ilk otomobillerin 1933-1935 yıllarında getirildiğini bu kitaptan öğreniyoruz.

12 Dünden Bugüne Serinhisar (Kızılhisar), Hazırlayan: Dr. Turgut TOK, SEKÜYAD yayını, Denizli, 2008

Serinhisar Belediyesi ve Pamukkale Üniversitesi işbirliği ile 2008 yılında gerçekleştirilen panelde sunulan bildirilerin toplandığı kitaptır. SEKÜYAD (Serinhisarlılar Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği) yayımlamıştır. Eserde, Ali Vehbi AYKOTA'nın Acıpayam kitabından Kızılhisar hakkında yazdığı bölüm aynen alınmış, daha sonra şu bildirilere yer verilmiştir:

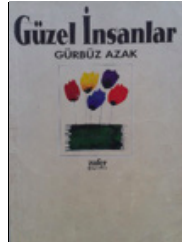

Prof. Dr. Selahiddin ÖZÇELİK, XIX Yüzyıl Ortalarında (1844-1845) Kızılhisar'da Sosyo - Ekonomik Hayat (Temsullat Defteri İncelemesi)

Yrd. Doç. Dr. Levent KURGUN, Kızılhisar / Serinhisar Yer Adlarına Genel Bir Bakış. Yrd. Doç. Dr. Turgut TOK, Serinhisar ve Yöresi Ağız Özellikleri

13 Güzel İnsanlar, hatırat, Gülbüz AZAK, Zafer Yayınları, İstanbul 1998

Gülbüz AZAK büyüğümüz bu eserinde, hatıralarında yer alan 28 güzel insanı tanıtmıştır. Bu kişilerden 4 tanesi Denizli'den, 6 kişi de Acıpayam'dandır.

14 Köyümüz Ayaz, Hasan Hüseyin BAYSAL, özel yayın, Denizli, 1999

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni Hasan Hüseyin BAYSAL'ın yazdığı bu kitapta; Serinhisar ilçemize bağlı Ayaz Köyü; eğitim öğretim, sosyal faaliyetler, örf adet gelenek görenekler, yemek kültürü, kıyafet, tarım, geçim kaynakları, vd. açısından incelenmiştir.

15 Diocaesarea Yeşilyuva Tarihi (rehber), araştırma, özel yayın, Osman Nuri BERBER, Denizli 2001

Kitap dört bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde tarihi kalıntılarla ilgili bilgiler, ikinci bölümde belgeler yer almıştır. Üçüncü bölümde Yeşilyuva'dan dışarıya yapılan göçleri ele alan yazar dördüncü bölümde kasabası hakkında yazdığı 16 şiire yer vermiştir.

16 Serinhisar (Siyasi Kültürel Sosyo Ekonomik Tarihi), Ümit YILDIRIM, Denizli, 2002

17 Denizli'nin Avrupa'sı Acıpayam Nereye Koşuyor, Acıpayam Belediyesi Yayını, Denizli 2003

18 Yazır da Derler Köyümüzün Adına, Nuri SEMERCİ, özel yayın, Denizli 2004

Klasik bir köy incelemesidir. Tarihi, coğrafyası, dili, kültürü, tarımı vd. konularıyla Yazır tanıtılmaya çalışılmıştır. Çok sayıda fotoğraf kullanılarak yazılı anlatım görselleştirilmiştir.

Kitapların devamı 26 sayıdır...

BABAM ALİ ÖNAY İLE KONUŞMALAR (1993-1995)

Ali Önay Hafız İsmail'in torunu. Şevki Hoca'nın oğlu.. Dedesi ve babası sırasıyla Orta Cami'de imamlık yapmışlar.

Dedesi Hafız İsmail, Yatağanbaba tekkesi tekkenişini (dervişi) Cüneytlerden Şeyh Cüneyt efendinin Şemikler'e gelin giden Satı isimli kızının çocuğu.

(Muhtemelen babası da Yatağanlı veya Şemikler'den medreseye okumaya gelmiş gençlerden birisi. Büyüklerimiz Denizli'deki Kaşıkçı ailesinin Şemikler'den akrabaları-mız olduğunu anlatırdı. Hala oğlum Selami Şenel konuyu araştırdı, akrabalığın olduğuna dair işaretler buldu ama belgelendiremedi.1844-45 defterlerinden belki ulaşmak mümkün olabilir.)

Şeyh Cüneyt efendinin büyük kızı Ayşe ise Yatağan'dan Kör Müftü Mustafa efendinin eşi.

Hafız İsmail okumak için Yatağan'a geliyor ve daha sonra dayısının kızı Alime ile evleniyor Şevki Hoca 1874 yılında (1290) 5 çocuklu ailenin dördüncü çocuğu olarak dünyaya geliyor. (Dolayısıyla Ali Önay ve Babası Şevki Hoca babaanne tarafından Yatağanbaba ahfadından Şeyh Cüneyt efendiye bağlıdır.)

Hafız İsmail ve Şevki Hoca Orta Cami'de hem imamlık hem de camiye bitişik ilk mektep hocalığı yapıyorlar, çocuk okutuyorlar. Belli bir seviyeye gelen çocuklar eğitimine medreselerde devam ediyor. Her ikisi de geçimlerini hem caminin vakfına ait değirmenleri kiralayarak ve onları işleterek hem de kendi yaptırdıkları değirmenlerden sağlıyorlar. Bu arada Kör Müftü Mustafa Efendi 1858 yılında hac yolculuğunda, Mısır'da vefat ediyor. Acıpayam, Sandıklı ve Rodos'ta müftülük ve feraiz dersi hocalığı yapan Kör Müftü'nün devrine göre iyi sayılan emlakı da üç kızı arasında pay ediliyor. Bu mirastan kalan araziler de Hafız İsmail ve daha sonra Şevki hoca tarafından çalıştırılıyor. Aile önceleri Müftüler diye anılıyor. Daha sonra Aşağı Müftüler deniyor. (Ali Önay'ın ilkokul diplomasında aile lakabı olarak Müftüoğlu kaydedilmiş.-Önay soyadı tercih de olabilir dönemin nüfus memurunun teklifi de.)) Fakat Şevki Hoca'dan sonra aile Şevki Hocalar (Şavkihocalar=Şavkhocalar) diye anılıyor. Şevki Hoca 1930 yılında vefat ediyor ve Orta Cami haziresine defnediliyor. 1950'li yıllarda mezarlıkların köy mezar yerine taşınmasıyla onların mezarları da naklediliyor.

Ali Önay'ın annesi Gülsüm Önay

ALİ ÖNAY

Şevki Hoca Yatağan'ın tüccarlarından Hacı Hasan kızı Gülsüm ile evleniyor. Ali Önay 6 çocuklu bu ailenin 5. çocuğu olarak 1333 (1917) yılında dünyaya geliyor. Ali Önay da çocukluğunda değirmenlerde çalışıyor.

Askerliğini Şanlıurfa merkezde ve Mürşitpınar'da 1942-1945 arasında yapıyor. Bu sırada meşhur Alman motosikletlerinden birini kullanıyor. O yıllarda çekilmiş siperliğinde gözlük bulunan bir fotoğrafı vardı.

Ali Önay Askerlik öncesi ve sonrasında bir müddet ticaret ile uğraşüyor, yolculuk yapıyor. Daha sonra Nazilli'de bir lokanta açıyor ama ne yazık ki o sıralarda hala sağ olan bazı efelerin içkili halleriyle gelip rahatsızlık vermeleri ve bunun gibi bir takım

davranışlardan rahatsız olarak işi bırakıyor. Sümerbank tesislerinin kantininde çalışıyor. Bir müddet çalıştıktan sonra bir gün ziyaretlerine gelen annesi Gülsüm nem üzerlerinden bir uçak geçmesinden rahatsız olarak 'Hada burada durman Yatağanbaba'nın sancağının altın gelin' demesi üzerine karar vererek köylerine dönüyorlar ve Yatağan'da fırıncılığa başlıyorlar. 1950'lerden 1980'lere kadar fırıncılık ve lokantacılığı bir arada yürütüp 1980 sonrası sadece fırıncılıkla devam ediyor ve 1985'te işi bırakmak zorunda kalıyor.1997 yılı sonunda 80 yaşında vefat ediyor.

Ali Önay'ın atalarının mezarı

Yeğeni Yusuf Şenel'in vefatından bir yıl önce 1996 yılında Yatağan Dergisi'nin 15. sayısında geçmişten kalanlar II adlı yazıda Ali Önay'ın yaşadığı bazı olayları ve bazı özelliklerini anlatan bir yazısı bulunuyor.

Daha sonrasını gelecek sayıya bırakarak konuşmalara geçelim. Onlarda Yatağan'a dair 20. Yüzyılın başlarına ait bazı kültürel bakiyeleri ve olayları bulacaksınız. Konuşmalar esnasında arada annem de bir iki cümle etti.

Düğünler nasıl yapılırdı?

Düğünler bizden evvel 1 hafta sürüyormuş.(20. yy başı) Biz 10 yaşlarına geldiğimizde üç güne düştü. Daha önce Pazartesi başlar Pazar biterdi. Düğünün ilk gecesi maşala yanardı. Delikanlılar düğün olan mahallenin meydanında toplanır, maşala yakılır, delikanlılar oynar, davulla zurnayla saz ile eğlenirlerdi. Biraz maşalada oynandıktan sonra ikinci günü, orada -henk denirdi ona- ahenk yapılırdı. Bir kadı yapılır siyah paltolu.. Bir tane Arap; yüzü mantarlı... Siyah boyayla boyanır, o beyaz bir

gömlek giyer bir torba asılır... Torbaya pırasa koyar, biraz büber çizisi alınır eline.. Bunlar orta yerde maskaralıklar çıkarır, halk gülmekten katılırdı... Kadı ve Arap dışında bir de deve yapanlar olurdu. Bir deve kafası yaparlar, iki kişi üzerlerine bir şey örter, aynen deveye benzerdi... Bir deveci olur, deveyi çeker orta yere gelir.. Deve dışında bir ayı yaparlar, ayıcı olur, elinde bir sopayla ayıyı oynatır. Bu şamatanın içinde üç kişi efe elbisesi giyer, kısa pantolon, cepken vb. bildiğimiz efe elbisesi... Fişeklikleri filan da olur..

-Hoppp.. nedir bu gürültü?.. diye çıkışarak ortaya gelirler..

-Nerede bu köyün muhtarı? derler

Birisi çıkar;

-Benim muhtar der...

Efeler;

-Buraya bir halı kilim ser.. derler

Ortaya bir halı kilim veya hasır serilir. Efelerin yanlarında bir tane de kadın olur..Kadın dediğim kadın elbisesi giymiş bir erkek... Örtüyle yüzünü filan saklar...Efelerden birisi saz çalar kadın oynamaya başlar.. Kadınlara ait bir oyun türküsü söylenir..

Arap gelir bu esnada... Kadına yüz göz işareti yapar.. Efelerden birisi onu fark eder. Şakacıktan bir iki dipçik filan vurur.. Kadını kaçıracaksın sen diye...Arap kaçır bir tarafa saklanır. En sonunda, oyunun bitmesine yakın Arap gizli olarak gelir kadını kolundan tuttuğu gibi kaçıverir.. Bir kargaşa olur, onunla bir maşala biter artık...

Oyunun adı nedir?..

Bu oyunlar iç içe oyunlardır.. Ayıcı, Deveci, Arap, Efe, bir de Çingene oyunu vardır. Çingeneler gelir bir çadır kurarlar. Onların yaptıkları işleri yaparlar:elekçilik, kalaycılık gibi.. Bir Çingene karısı olur, bir Çingen adamı olur.. Çingeneler gibi konuşurlar. Herkes gülmekten kırılır.. Daha önce her düğünde olurmuş bunlar, bizim zamanımızda da sık sık olurdu.. Bazen de kukla oynatanlar olurdu.. Kuklacının elinde iki tane bebek kukla olurdu.. Ustaları vardı.. Kuşamat amca vardı o oynatırdı herhalde... Ben gördüm çocuktum 8-10 yaşlarında hatırlıyorum..

Oyunları kimler çıkarırdı?

Koca Ellez vardı onu hatırlıyorum.. Curabeyler'in evinin önünde bir maşala yandı. Cingen oyununu o çıkarırdı.. Kadı oyununu Hacivellen Osman dayı vardı o çıkarırdı. Kafasına kasnaktan bir kavuk yapardı. Alır kavuga vurur.. Bir mahkeme olur, birkaç davacı, davalı olur..Onlara tuhaf bir şeyler söyler.. En sonunda efeler gelir, efeler gelince onlar kaybolur gari.. Hemen her oyunda efeler gelir, efeler geldi mi oyunlar durur gari.. Efeler kadın oynatmaya başlarlar. Arap da yavaşça kadına yanaşır. En sonunda Arap kadını kaçıtır. Oyun da bitmiştir artık.

Başka ne gibi şenlikler olurdu? at yarışları filen?

At yarışları olurdu.. Köyün etrafında... Gelin gezdirirken duruma göre 15-20'den az olmamak üzere 30- 40 at yarışırdı... Meşhur atlardan iki üç tanesi yarış yaparlardı. Tokuzlan Harım deriz bir yer vardır köyün altında... Tokuzlan Harım'dan evlerin olduğu yere kadar çok heyecanlı bir yarış yaparlardı. Adam atın üstünde 'hadi aslanım' der.. Koşu atları bazen boyunduruk boyunduruğa gelirler.. Üstündeki adam 'hadi aslanım, hadi aslanım' diye seslenir. Hacivellen Mahmut ağa vardı. Kazım amcanızın eşi Durdu gelinananızın babası.. Bir de Kürdoğlu Halilibrahim amca vardı. İyi meşhur atlar bunlarda olur-

du. 1930 ve hemen öncesi hatırladıklarım bunlar..Diğer atlar da düğün alayının önünde koşarlardı. Harmanyeri'nde ve aşağı okulun olduğu yerde meydanlık vardı, orada koşturulurdu. Bir de yukarı Harmanyeri'nde..

Atla oyun oynanır mıydı?

Benim zamanımda yoktu. Daha önce değnek oyunu varmış.. Kel Nuri vardı. Atın üstünde takır takır tabanca atıyordu.. Yalnız takke alıp kaçarlardı, birbirinin atın üstünde.. Abdurahman Hocalar'ın Veli ağa vardı bana atını o verirdi. Düğün başlayacağı zaman, at koşma başlayacağı zaman, 'Ali git bakalım atı çek gel' derdi. Ben binerdim onun atına... Bir de İsmellen Omar amca... 'O da Ali atı çek gel bakalım' derdi ben de binerdim, onların atına... O zamanlar herhalde 15-16 yaşlarında idim. Bu ikisinin atına binerdim. Köyün etrafını dolaşırdık atlarla..

1930'larda köyün hali nasıldı, evler filan..

Benim hatırladığım kadarıyla, yıkıklık.. Harabe gibi.. Avlular yıkık.. Kimisi çalılarla çevrilmiş evler, yıkık dökük.. Bütün evler karaörtüydü. Kiremitli ev çok azdı, bir iki tane...Hacı Hafızların saray denen ev, Curabeylerin Osman'ın evi. Mollabekirlerin hacı İsmel'in evi kiremitli. Gerisi harabe gibi, karaörtü evler...

Orta cami nasıl yapıldı?

Orta caminin üstü karaörtüydü. Babam oranın imamıydı. Kışın akar.. Kilimleri toplar, bir yere ıslanmasını diye.. Ben on yaşlarında idim, babam bize para verir, kum taşırdı çaydan.. 5- 10 çocuk kum taşırdık torbalarla, caminin oraya.. Caminin üstüne atardı. Yunguyu vururdu. 1938 senesinde filan o cami yıkıldı, bu cami yapıldı işte.. 1938'de başladı 1942'de bitti.

Orta caminin imamı kimler..

Caminin ilk bildiğim imamı Hafız İsmail dedem. Babamın bubası.. Sonra amcam hacı Ahmet efendi varmış, Hacı bubam... Hacı İsmail Önay'ın babası, babamın büyük abisi...(Alma-Alime- nenemiz varmış, Kör Müftü'nün kızı.. Kör Müftü babamın dedesi.. Kör Müftü'nün üç kızı var; Alime, Şerife, Ayşe.. Ayşe; Hocalar'ın Müftü Arif Akşit'in anası.. Birisi de Şerife... Müşür dediğimiz Süleyman dayı vardı, İbrahim'in nenesi.. Müşür'ün İbrahim'in nenesi. Birisi de Alime ninemiz, bizim nenemiz...Bunlar Kör Müftü'nün kızları.. Hatta tapular vardı, üçüne ait... Kör Müftü kızı Alime, Ayşe, Şerife...

Yazının devamı 26. sayıda...

Mustafa Nadir ÖNAY

DÜĞÜN

Denizli yöresinin Acıpayam ve Tavas ilçelerinde eski düğünler, son yıllardaki nazaran çok farklıydı. 80'li yıllara kadar gelen eski düğün adetlerinin en belirgin özelliği, düğünlerin bir hafta-10 gün sürmesiydi.

EGE Bölgesi'nin âdetleri, gelenek ve görenekleri diğer illere göre çok farklıdır... Bizim yöremizin; konuşması, yemesi içmesi, oturması kalkması, misafir ağırlaması, düğünü, cenaze töreni, sünnet şöleni bir başkaydı eskiden. Başkaydı diyorum, zira son yıllarda; eski âdet, gelenek ve göreneklerimiz yavaş yavaş kaybolmaya yüz tuttu...

Düğün Geleneğimiz: Denizlimiz, Ege Bölgesi'nin müstesna illerinden biridir... Acıpayam ve Tavas yöresi ise diğer ilçelerden biraz daha farklıdır... 1980'li yılların yarısına kadar Acıpayam ve Tavas yöresinde düğünler bir haftadan fazla sürerdi. Şaka değil, gerçekten böyleydi. Ben burada, bir Tavaslı olarak, Tavas'ın 1980'li yıllara kadar gelen eski düğün âdetlerinden bahsetmek istiyorum.

Ama yazımın başında düğünden önce yapılan törenlere değinmeden geçemem... Gelin şimdi sırasıyla, şimdilerde yok olmaya yüz tutan bu güzel âdetlerimizi görelim...

Gelinlik Kız Bulma: Kaynana veya damat adayının yakınları münasip kızı bulur, görürler, araştırırlar. Kız, aileye uygun bulunursa, kızı isteme faslına geçilir. Bunun için bir elçi ayarlanır. Elçi, bir bahane ile kız evine gider. Kızın ailesi ile konuşur, hoşbeş sohbet eder. Bu buluşmada bir şekilde kız evinin kulağına kar suyu kaçarır. Daha sonra da gördüklerini duyduklarını oğlan evine bildirir. Oğlan evi karar verirse, kız tarafına hayırlı bir iş için gelecekleri haberi iletilir. "Buyurun gelin" denilirse, münasip bir gün belirlenir ve kız evine gidilir.

Kaynananın yanında, görümce, elti ve elçi de olur.

Kız evinde düğün sırasında eğlenme

Bu ziyarette, erkek tarafı kıza alıcı gözle bakar, hizmetini gözler. Hâl hatır sorulur. Ziyaretin sonuna doğru, elçi kız tarafına durumu bildirir, kız tarafı olumlu görürse ve "Nasipse olur" derse, kızı resmen isteme günü belirlenir. O gün gelene kadar da kız tarafı, damat adayının işini, ahlâkını, sülalesini araştırır.

Kız İsteme Ve Söz Alma Günü: Belirlenen tarihte erkek tarafının büyükleri kız evine gider. Damat adayı gitmez. Giderken hediye bohçası hazırlanır. İçine de kıza takılması için nişan yüzüğü konur. Hoşbeşten sonra asıl mevzuya geçilir. Erkek tarafının hatırı sayılır büyüğü söz alır, "Efendim, hayırlı bir iş için gelmiş bulunmaktayız. Münasip görürseniz, Allah'ın izni, peygamberin kavli ile kızınızı oğlu muza istiyoruz" der. Karşı taraf da, genellikle "Bizce de münasiptir, Allah mübarek eylesin" karşılığını verir. Fakat çok nadir de olsa, "Biz sorduk soruşturduk, kusura bakmayın bu iş olmaz" diyerek hayır cevabı verirler.

Kız tarafı olumlu cevap verince artık söz alınmıştır. Bu arada damat ve kız birbirleri ile görüşmemişlerdir. Belki çarşıda pazarda veya bayram yerlerinde birbirlerini gördükleri olmuştur ama bu safhada görüşme olmamıştır.

Nişan Tarihi Belirlemek: Aynı gece söz alındıktan sonra nişan tarihi belirlenir. Bu en fazla bir hafta veya 10 gün sonrasındır. Nişan merasiminde kız evi en az 10 sını

Tavas'ta 1936 yılında kurulan bando takımı, bazı düğünlerde de görev alıyordu. (Foto: Emin Karadeniz Arşivinden)

olmak üzere baklava yapar ve erkek tarafının ailesine hediye bohçası hazırlar. Erkek tarafı da nişan için giderken hediye bohçası hazırlayıp götürür. Bu buluşmada evlenecek gençlerin nişan yüzükleri takılır. Eski yıllarda bu safhada damat halen kız evine gitmezdi. Bu âdet sonradan kayboldu.

Minderaltı Nedir?: Nişan merasiminden kısa süre sonra kız tarafının bayanları, minderaltı denilen bir merasim yapar. Gelin o gece, üç etek veya entari giyer. Bayanlar, gelin adayına para takar, minderaltında altın takılmaz. Para takma sürerken, bazı bayanlar, kızların üstüne fındık fıstık. Bozuk para saçar.

Mal Görme: Düğün tarihi belirlendikten sonra adına mal görme denilen adet yerine getirilir. Erkek tarafı gelin adayına, kız tarafı da damat adayına kıyafetler alır. Bazı kıyafetler özel olarak diktirilir. Kaynana; kuyumcu-

1960'lı yıllarda düğün eşyası taşıyan kamyonlardan biri.
(Foto: Emin Karadeniz Arşivinden)

dan daha önceden anlaşılan altınları, bilezikleri, takıları alır, alınanlar kıza gösterilir ve oluru alınır.

Tavas'ın 70'li yıllardaki fotoğrafçısı: Foto Şen...
(Foto: Emin Karadeniz Arşivinden)

Fotoğraf Çekimi: Mal görmeyen hemen ardından kız evine, erkek tarafından fotoğrafçı yollanır ve kızın fotoğraflarını çeker. Zira fotolar nikâh günü almak için lazımdır.

Nikâh Günü Alma Ve Askıya Çıkma: Artık nikâh alma günü gelmiştir. Belediye'ye gidilip nikâh için başvurulur. Başvuru, 15 gün belediyede askıda durur. Buna ASKIYA ÇIKMA denir. Bunun anlamı, hem iki gencin evlenmek üzere olduğunu cümle âleme duyurmak, hem de iki tarafa son anda vazgeçme imkânı vermektir. Cayma olmazsa ya belediyede veya evde nikâh kıyılır. Kız ve oğlan EVET deyip nikâhları kıyılırken, ilk defa birbirlerini kısa süre de olsa daha yakından görme imkânı bulur.

Pazartesi Düğün Haftası Başlıyor: Nihayet düğün haftası gelmiştir... Bu safha yaklaşık bir hafta sürer. Pazartesi günü kesim ve kına gecesi için hazırlıklara başlanır. Evde hummalı bir çalışma gözlenir. Eksik gedikler giderilir, alınacaklar alınır, yemekler, tatlılar hazırlanır. Kesim ve kına gecesi için eşe dosta haber salınır.

Salı Kesim Günü: Salı akşamı erkek tarafı, kesim töreni yapar. Gelin için alınan kıyafet ve eşyalar hazırlanır

Tavas... 1975 yılı Keresteci Ali İhsan Dıldüloğlu'nun gelinlerde kullanılan chevrolet otomobili. (Foto: Emin Karadeniz Arşivinden)

bir kaç tahta sandık veya bavul içine yerleştirilir, buna DÜRÜ denir. Ayrıca bir heybe içine de kuruyemiş ve kuruyemişle yenen bakliyat çeşitleri konur.

Evde kayın (yani damadın erkek kardeşi) varsa heybeyi sırtlar, dürü çıkınlarını da erkek tarafının birinci derece yakınlar alır ve kız evine gidilir. Kız evi ise gelen erkek tarafına gömlek, havlu ve benzeri hediye hazırlayıp gelenlere verir. Çay, kahve içilip dönülür.

Çarşamba Kına Gecesi: Kesim'den bir gün sonra KINA GECE'Sİ dediğimiz etkinlik olur. Bazı yerlerde kına gecesi Perşembe günü yapılır. Kına gecesi kız evinde yapılır. Erkek tarafından akraba olan bazı bayanlara davet gönderilir. Erkek tarafı gelirken kaynananın elinde gemici feneri olurdu eskiden. Eve gelince Kaynana bir köşeye oturur. Kız gelir, önce kaynananın elini öper, sonra sırasıyla büyüklerin elini öper.

Hoşbeşten sonra önce kaynana, ardından görümce, elti ve birinci derece yakınları; fındık, fıstık, şeker, bozuk para saçarlar davetlilerin üzerine, Herkes kapışır, özellikle çocuklar bu anı beklemektedir.

Sıra takı takma merasimine gelir. Akrabalık ve dostluk derecesi yüksek olanlar; bilezik veya büyük altın veya hut iyi miktarda para takarlar. Takma merasiminde, elti ya da görümce, kimin ne verdiğini yüksek sesle söyler ve bunlar bir kâğıda yazılır. Takı merasimi bitince, kaynana kız evinde kalıp takılanları sayar. Paralar kız tarafına bırakılır, altınlar ise kurdele üzerine dizilir, kızın boynuna takılır. Bu dizi düğünde gelinlik üzerinde aynen görülür.

Perşembe Yemek Daveti: Perşembe günü damat bir iki arkadaşıyla esnafları ve işyerlerini dolaşarak Cuma günü düğün yemeğine davet eder. Dükkânı olmayanların evlerine gidilir. Bu davet işi bazı yerlerde neredeyse sabahdan akşama kadar sürer. Aynı yemek olayını kız tarafı da kendi evlerinde sınırlı sayıda davetliyle yapar. Mali durumu ortanın üzerinde olan erkek tarafı, yemek işini Perşembe günü öğleden sonra başlatır. Ama genelde yemek, Cuma günü öğle vakti başlar, ikindiye kadar sürer. Yemek için en az 20 büyük sini baklava yapılır, bazıları fazlasını yapar.

Yazının devamı 26. Sayıda...

Süleyman KARAKULLUK
Milat Gazetesi Haber Müdürü

GALA BAZARI

Yatağan'da ben bildim bileli Pazar günleri pazar kurulur, o güne kadar her gün sabahdan akşama demirci dükkanlarında, bağlarında, bahçelerinde çalışan halkımız, zanaatkarlarımız Pazar günü çalışmazlar ve o günü alışverişe ayırırlar. Hafta sonları yola ticarete giden esnaf kesimi de gelirler ve eksilen malları alırlar, bir sonraki haftaya hazırlanırlar. Daha önceki yıllarda benim de son zamanlarına yettiğim Garükbazarı (Karahöyük Pazarı) vardı. Çarşamba günleri kurulurdu ve bütün Acıpayam, Serinhisar hatta Çavdır, Gölhisar, Karamanlı, Yeşilova gibi çevre, yakın il ve ilçe insanlarının da geldiği bir Selçuklu pazarıydı. Halen % 80 itibarıyla kalıntıları mevcut olan bir pazardır. Son yıllarda bu muhteşem Pazar maalesef kapandı gitti, temennim inşallah bir gün tekrar, hiç olmasa turizm pazarı olarak açılır, dönemimde çalıştığım Denizli valilerine ve Acıpayam, Serinhisar

sonra İsa Tunçbilek Bulvarında ve ondan sonra da şimdiki yerinde kurulmaya başlandı.

Bu pazarlarımızda 1950'li yıllarda zanaatkarlarımızın ürettiği çakı, bıçak, tarak gibi el işi ürünlerinin de toptan satışı yapılırdı. Yerli ve yabancı esnaflar, yolcular gelip oradan bu ürünleri satın alıp devamlı satışa gittikleri ve bulundukları coğrafyalarda satmak üzere tahta bavullarla götürürlerdi. Daha sonra Türkiye'nin 4. belki de Denizli'nin ilk El Sanatları Kooperatifi olan "Yatağan Demircilik, Tarakçılık, Halıcılık Küçük Sanatlar Kooperatifi" kuruldu ve bu ürünler kooperatifteki bir salonda ustalarımızın kendilerine ait raflarına konularak satılmaya başlandı. Artık pazarda sadece sebze, meyve, bakliyat, kuruyemiş, zahire ve hatta canlı hayvanlar satılmaya devam edildi. Ancak bu pazarlarımıza sadece kendi yetiştirdikleri ürünleri, gıda maddelerini satmak için gelen kadınlar olurdu. Bunlar da çoğunlukla Karaçaylı, Kuyucaklı, Ayazlı insanlarımızdı. Bunların dışında pazara hiç bir kadın evinin ihtiyaçlarını alabilmek için gelmezdi, gelmezdi, ayıp sayılır, günah denilirdi.

Anam rahmetli dul kaldıktan sonra yanında pazar ihtiyaçlarını görüverecek yetişkin evladı da olmadığı için bir pazar günü almış sepetini gitmiş pazara. Zaten kendi ihtiyacı olan malzemeleri ki buna kurbanlık ve süt ineği gibi mallarda dahil olmak üzere pazarlık edip kendisi almak isterdi hep. Bu zamana kadar çok istemesine rağmen hiçbir zaman pazar alışverişine gidememişti. Bu zevki yaşayamamıştı, tadamamıştı ama şimdi bahanesi vardı. Büyük bir istekle, heyecanla pazara girmiş, daha bir parça bir şey almadan, oradan geçen babam rahmetlinin samimi arkadaşlarından birisi denk gelmiş, bakıyor ki anam orada, " Hatcanım Gelin; senin ne işin va bazada, biz öldük mü? Niye bize haber salmadın? Biz ne istersen alır evine yollardık, sen evine git ! " diye bağırınca zavallı kadın ne etsin, diyecek çok laf var ama yutkunmuş, susmuş ve dönmüş evine gelmiş. Bunu şunun için anlattım; maalesef köyümüz bu durumda idi. Gel zaman git zaman anamın hiç istememesine rağmen

Gala Bazarı'nın fikir sahibi Hatice Tunçbilek

Kaymakamlarına burayla ilgili hazırladığın projeleri sunmuştum ama bugüne kadar bir netice alınmadı maalesef, Yatağan'ın ilk pazar kurulan yeri hatırladığım kadarıyla şimdiki bazayeri meydanındaki Abdi Bey Sultan Türbesi, Çarşı Camii'nin olduğu yerlerde, lambalar dediğimiz yerde kurulan pazardı. Daha

men nasip oldu Belediye Başkanı oldum. Her konuda anamı dinler, ona danışırdım çünkü aşağı yukarı 35 yılı Yatağan'a, kocasıyla beraber hizmetle geçmiş, toplumsal ve sosyal konularda tecrübe ve deneyimleri olan bir insandı. Ben de Belediye Başkanı olur olmaz vatandaşımızın evine, hanelerine nasıl daha çok para girer, nasıl daha çok refah seviyesini yakalarlar diye kafa yorardım. Bu konuda oluşan fikirlerimizi Belediye olarak icraata, uygulamaya koymaya başlamıştık. Bunlardan biri de işe ihtiyacı olan kızlarımıza, kadınlarımıza meslek öğretmek ve onlara az da olsa bir gelir kapısı açacağına inandığım son yıllarda Denizli'de çok gelişen tekstil sanayine, ihracatçı firmalara fason iş yapabilecek, dikim hizmeti verecek, böylece iş bulmak için şehre gidenlerin göç etmesini önleyecek bir proje üzerinde çalışıyordum. Bu nedenle gömlek, pantolon, dış giyim vs. dikebilen bir atölye kurduk. Orada 100'ün üzerinde insanımız, kızlarımız, kadınlarımız ustalık öğrenip çalışmaya başlamıştı. Yani evlere genç kızlarımıza en azından çeyiz paralarını, eve katkılarını temin edecek gelir gelmeye başlamıştı. Ayrıca hepsi sigortalı olmuşlar geleceklerini de garanti altına almaya başlamışlardı. Haliyle bu durum anamı ve o yaştaki insanları çok sevindirmişti. Çünkü hem kasabamıza gelir gelmeye başlamıştı, hem de evlatları, torunları yanlarında kalmışlardı. Anam " Olum Allah razı olsun, sokaklarımız bile civil civil oldu." derdi hep. Bir gün bana " Sen bu köyün gızlana, galana bi eyilik daha yapmak istemin ?" diye sordu. Tabii ki isterim ana, ben insanlarımızı hizmet etmek için gelip bu göreve talip oldum diye cevap verdim. " Ozman şu buban yaptığı bulvar heç bi işe yaramıyo, haftada bi gün demi bu başka yoldan gidiliveri, sen buraya bi GALA BAZARI guruve de şu tekstilde çalışan gızla ellene geçen paraları çar çur etmesinle, heç olmasa evlencek olanları çeyizlik bişeyler alırla, evli olanla çocuklana, kendilene bişeyler alırla, hem mutfak ihtiyacını da gadınna bilir, belki oraya gidince öteki bazara da gidele, alışırda çok eyi olur dedi. Basma, tasma, naylon gap gacak,ihtiyaçlarını alırla, çanak tabakçılara falan habar salasınız gelirle taksidilen satala bek güzel olur. " dedi. Bi' düşünelim Ana dedim. Aslında ben de bu fikri olumlu buldum. Bu nedenle ilk Belediye Meclis toplantımızda konuyu arkadaşlarıma açtım, onlar da bu konuyu Hacı Yengemiz çok iyi düşünmüş, çok isabetli olur dediler ve hemen harekete geçtik. Zaten yer hazırda. "İsa Tunçbilek Bulvarı". Birkaç düzenleme yapıp pazar kurulabilir hale getirdik, çevreye duyurduk ve Bismillah deyip pazarı kadınlarımızın ve Kasabamız halkının hizmetine sunduk. İlk pazardan itibaren gördük ki gerçekten çok ihtiyaçmış, çok gerekiymiş. Bütün çevre köyler, Yüreğil-

liler, Ayazlılar, Yukarı ve Aşağı Karaçaylılar, Kuyucaklılar, Yeşilyuvallılar, Karahöyükçüler, Apa, Taraş, Yassihöyükçüler, Serinhisarlılar Yatağanımıza, hem normal sebze, meyve pazarına ve hem de bu diğer ihtiyaç malzemelerinin de satıldığı Gala Bazarına alış veriş etmeye gelmeye başladılar. Daha önceleri 2 veya 3 adet çocuk giyimi kuşamı, büyük giyimi kuşamı satan dükkanlarımız vardı ama bunlar çok fahiş fiyatla kalitesiz ürünler satarlardı. Bir de yazdırmak zorunda kalındığından fiyatlar daha da katlanırdı. Bu nedenle üst baş almak, mutfak ve ev eşyası almak bir meseleydi, Gala Bazarı açılınca çok sayıda, aranan her türlü ihtiyacı satan esnaf geldiği için hem kalite arttı hem de ucuzluk gelmiş oldu. Halıdan tutun da tencereye, hasırdan tutun da elbiseye kadar aklınıza gelen her şey üstelik taksitli satılmaya başladı. Esnaf da, halk da çok memnundu. Halk arasında buraya Yatağan AVM denmeye başlandı. Bolluk, bereket geldi, genç aneler, genç babalar çocuklarıyla beraber el ele tutuşup alış verişlerini yapmaya başladılar. Hiçbir ihtiyaçları olmasa da hem taksitimi öderim hem de konum komşu, hısım akraba, köylülerimi ayak üstü de olsa görürüm, iki laflarız diye gidiyorlardı. Zaten artık her iki pazarımıza da kadın, erkek, ailecek gider olmuşlardı. Kadınlarımız artık pazarlarımıza rahat rahat gelmeye, alışveriş etmeye başladılar. Birbirlerine hediyelerini Yatağan AVM'den almaya başladılar. Gerçekten bu hizmetimiz çok olumlu oldu, sonra Anamın yanına gittiğimde sorardım " Ana faydası var mı pazarın ?" diye. " Olmaz mı olum, ben bile bu yaşta emekli mayışından mahalledeki çocuklara , yeni evlenenlere, düğün dernek edenlere ordan hediyeyle alıp götürüyom, hem ucuz hem güzel, Allah razı olsun bek eyi oldu." derdi. Demek ki küçük dokunuşlar bile toplum için bu kadar faydalı olabiliyormuş.

Yatağan Dergisi benden köyümüzün kültür ve ekonomisiyle ilgili bir yazı yazmamı isteyince öncelikle aklıma bu yararlı ve başarılı olan "GALA BAZARI" konusunu anlatmak, hatırlatmak geldi. Bu günlerde de Orta Cami-i'den, eski santral binasına kadar bile sığmayan bu pazarımızdan faydalananların arasında sadece satın alıcılar değil, orada esnaflık yaparak ev ekonomilerine katkı sağlayan vatandaşlarımızın olması da ayrıca bir katma değer yaratmaktadır. Her yönüyle faydalı olan bu küçük girişimin bile bulunduğu yörede kültür değişikliği yarattığı, ekonomiye katkı sağladığı ve sosyal yönden ne kadar faydalı olduğu bir gerçektir. " Sağlıcakla kalınız, evde kalınız. "

Tuncer TUNÇBİLEK
Yatağan Son Belediye Başkanı

HAFIZ İBRAHİM

"Bismillahirrahmanirrahim"

Yeni bir açılış, yeni bir soluk, hayırlı olsun..

Her bitiş başlangıca virgüldür. Baba tarafından Yatağan'lıyım. Hafız İbrahim Karaca torunu Ülker Nihal Karaca. Ülker'i dedem koymuş. Nihal'i ise ablam Hilal (Şenel)'e uygun olsun diye babam. Ankara İlahiyat mezunuyum.

Dergi çıkarılacağından haberim olalı beri yazmak istedim ama Yatağan'a dair hatıralarım büyük pörçük. Fakat kışa denk gelen Kurban Bayramlarının ayazı aklımdan hiç silinmez. Rahmetli annem dedemgilde bulaşıkları yıkarken sürekli duruladığını anlattıydı. Çünkü elleri yapış yapış oluyormuş. Sonra anlamış ki anında su buz tutuyormuş. Damdan dama atlarken kedi donmasa da o soğukların çocukluğumda hatırı büyüktür. Ninem ne kadar yorgan getirse de soba geçer geçmez çenem takırdardı. En güzeli ise bayram sabahı ellerimizden kınaları yıkamak olurdu. Rüyamda ise hep kınanın tutmadığını görürdüm.

El öpme merasiminde dedem rahmetlik büyük küçük demeden hepimize aynı parayı verirdi. Hepimizi aynı sevdiğini anlardık!

Sonra Hafız Dedemin en güzel huyu da fırından her yemek vakti sıcak ekmek getirmesiydi. Her öğünde mutlaka biter ve bayatlamasına müsaade edilmezdi.

Bişi'nin değerini şimdi anlayanlardanım. Kahverengi bişi bana o zamanlar keyifli gelmezdi. Meğer sağlıklı undan yapılyormuş.

Bir de nereye el öpmeye gitsek; bisküi, lokum, bişi, leblebi, leblebi şeker, iğde konurdu önümüze.

Amca ve hala çocukları bir odada toplanıp sohbet etmemiz ise ayrı bir neşe'eydi. Ninemin ara ara odaya gelip "inem inem" diye çırpınmasına da aldırmazdık. O yaş grubunda ben sondan bir öncekiydim. En büyükler Erdal abimle Halide ablamdı. Amcamın oğlu ve halamın kızıyla üçümüzü bilgi yarışmasına tabi tuttular bir bayram. Bilemediklerimize "daha o konuya gel-medik" diye geçiştirdiğimizi hatırlıyorum.

Bir de dedemin hepsi aynı anda ermeyen üzümleri çok ilginç gelirdi. Pazardan aldıklarımıza hiç benze-mezdi. Bu yüzden delik deşik yerdik....

.....

Aslında konuyu besmele ile bağlayacaktım ama hatıralar öne fırladı..

Yatağan benim için ne köy ne de kasaba idi. Kendi başına bir şehirdi. Hani köyüne gelirsin de "ben fakültesinde okuyorum" diye hava atmaya kalkarsın ya, işte burada atamazsın!

Hafız İbrahim ve oğulları

Zira her evden okuyan ve başarılı olan çıkmıştır. Olmadı, ünü ülke sınırlarını aşanlar da ha keza.

Malum evlerde olduğumuz şu günlerde öğrencilere gerek online gerek offline sunum yapıyoruz.

Bu hafta dersimizin gereği sureler vardı. Besmeleyle başladım açıklamaya.

"Allah'ın iki sıfatı, özelliği ile başlarız besmeleye. İlki Rahman'lıktır. Bu C.Hakk'ın inanan, inanmayan, çalışan, çalışmayan herkese olan rahmetidir. Amma ikinci özelliğine gelince bu özel rahmetidir. İnsan nereye ciddiyetle eğilir, yönelirse ayrıca özel nimet, yardım uzatılır " diyerek. (Aslında tefsirlerde ikinci rahmetin C.Hakk'ın ahirette Müslümanlara vereceği olarak yazılır.)

İşte ne zaman Yatağan aklıma düşse "C.Hakk'ın bu özel rahmetinden dünyalık kısmını bol bol almış" derim hep.

Âcizane insanın en büyük özelliğinin besmeleye binaen "merhametli" olmasına inanırım. Çünkü aklın önündeki perdeler gurur, kibir, merhametsizlik vb gibi nefsin kötü ahlakıdır.

Ahlaki terbiyemizin de günümüze kadar gelen Tekke'mizin mirası olsa gerek...

Ülker Nihal KARACA (MANAZ)

YATAĞAN'DAN NOTLAR

Kahvede Oturanlar (Foto: M. Şahal)

YATAĞAN'IN DAYISI

Dayı! Diye seslenen birini duyduğunuzda ilk aklınıza gelen nedir? Ya sizin yeğeniniz sesleniyordur, ya da birisinin yeğeni yakınınızda bulunan bir başkasına sesleniyordur; öyle değil mi? Yok efendim yok... Yanıldınız... Yıl 1981.

Öğretmenlik mesleğime başladığım ilk yılın yaz tatilinde evlilik yolunda da ilk adımı atıp nişanlanmıştım. Nişanlım (Şu ânki eşim) Yatağan Ortaokulu'nda daktilo memuru olarak görev yapmaktaydı. Dolayısıyla nişandan sonra aile yakınları, akrabaları, dostları ile tanışma maksatlı ziyaretler yapmıştık.

Vardığımız yerlerde yaş itibarıyla bizden küçük olanlar bana "Dayı" diye hitap ediyorlardı. Öncele-ri buna pek dikkat etmemiştim ama bir süre sonra nişanlımın da bazı kişilere "Dayı" dediğini fark ettiğimde meraklandım ve nişanlıma sordum: Kaç tane dayın var? Cevap: Bir tane. Eee... Sen filan kişiye, falan kişiye, şu kişiye... "dayı" dedin; onlar nerden dayı oluyor? Nişanlım güldü... "Burda eniştelere de dayı denir." Ehh.. Buranın âdeti de böyle demek ki... deyip kabullendim.

Aradan biraz zaman geçmişti ki bir akraba ziyareti esnasında kayınpederime bir şey söylemem gerekti ve "Baba!" diye hitap ettim. Orada bulunanlar bana biraz farklı bir bakış fırlattılar... Anlayamadım tabii bunun sebebini. Biraz sonra gene lâf arasında

Pazaryeri (Foto: E. L. Paşa)

kayınpederime "Baba" deyince, orada bulunanlardan biri kayınpederime hitaben: "Senin oğlan mı bu?" diye sordu. Kayınpederim de: "Hayır, damadım." Diye cevap verdi. Ben gene meseleyi çözemedim. Ama tabii ki insanların bakışları farklıydı. Oradan ayrıldıktan sonra kaç kere niyetlendim kayınpederime sormaya ama bir türlü soramadım bu meseleyi ve bir fırsatını bulduğumda nişanlıma açtım konuyu.. Nişanlım gene gülerek: "Burda kayınpedere baba demezler, dayı derler." Diye cevap verdi. Bir yaşına daha girdim. Dayıya dayı, enişteye dayı, kayınpedere dayı... daha başka var mı dayı olan?

Ben o günden beri Yatağan'da benden küçüklerin dayısıyım.

Heyt! Var mı yan bakan? Dayıyım ben...

DEŞTİYE

Düğün, düğün derken; o da oldubitti... Hadi hayat, biz geldik! Yeni kurulmuş bir aile, yeni düzen, yeni köy, yeni âdetler... Tanımak gerek, öğrenmek gerek, bilmek gerek, yaşamak gerek... Başladık bir kıyısından biz de yaşamaya. Mevsim yaz, aylardan Ağustos, yıl 1982.

Çarşı meydanına yakın bir yerden kiraladığımız evimizde ilk sabahımız. Kahvaltıya hazırlandık. Ocağımız, tüpümüz, ta-va-tencere, çaydanlık, tabak-çanak, kaşık-çatal... Hepsi tamam. Çay demlendi, sofraya hazırlanıyor sofraya mendilli serildi, sofraya sinisi hazır, siniyi üstüne koyacağımız bir sofraya altlığı yok. Yaz deftere... Eksikleri tespit etme süreci başladı. Liste tutuyoruz. Herhangi bir şey lâzım olduğunda eşyamızın içinde arıyoruz. Yeni evliyiz, düğünümüzü baba ocağında yapmışız ve görev yerimizdeki evimize eşyaları topluca getirmişiz. İçinde ne var-ne yok, bilmiyoruz. İhtiyaç oldukça noksanlar belli oluyor ve bir liste tutuyoruz. Liste başını sofraya altlığı tuttu.

Hafta sonu. Günlerden Pazar. O günde Yatağan Kasabası'nın pazarı kuruluyor. Gün doğdu, bir mızrak boyu yükseldi.

Eşim: "Acele edelim, pazar dağılmadan ihtiyaçlarımızı görelim." Dedi. Şaşırdım; "Daha erken!" Diyecek oldum. "Burada Pazar erken kurulur, öğleden evvel de biter; gecikirsek bir şey bulamayız." Dedi. Doğruymuş. Kuşluk vaktinde pazarı bir taraftan öbür tarafına kaç kez dolaştık bilmiyorum, ihtiyaçlarımızı tamamladık. O arada hayatımda ilk kez bir kelime duydum: "Deştiye!" Evet, deştiye.

Pazarda evin sebze ihtiyacını karşılamak için sergileri dolaşırken bir köylü kadının sergisi önünde durduk. Önünde yığılı duran domateslere baktık. Satıcı kadın: "Bunnaan lezzetine doyamazsınız. Deştiye bunnaa!" Dedi. Eşim kadını şahsen tanıyormuş. Konuştular. Domateslerden ihtiyacımız kadarını tarttırıp aldık. Kadının yanından ayrılınca eşime sordum: "Deştiye ne demek?" Eşim açıkladı: "Susuz yerde yetişen sebze demektir. Burada susuz yerde yetiştirilen domatesler, salatalıklar olur. Susuz yetişen bu sebzelerin lezzetini sulanan yerdekilerde bulamazsın."

Sanki eşimin sözünü sınır gibi sepetten bir tane domatesi alıp cebimden çıkardığım mendilimle sildim, temizledim ve elma yer gibi ısırıldım. Hımm.. Nefis... Gerçekten domates kokuyor, domates lezzeti var. Bayıldım buna... Ve o günden sonra pazarlarda hep "Deştiye Domates" aradım.

Mustafa KÜTÜKCÜ

İSTEYEN İÇİN ZOR DİYE BİR ŞEY YOKTUR

05 Kas 2018, Pazartesi günü Mehmet Acet Yeni Şafak gazetesinde TEİ Genel Müdürü hemşehrimiz Prof. Dr. Mahmut Akşit hakkında bir yazı kaleme aldı...

İşte o yazı:

Başarması imkânsız görünen şeyleri, sıradan insanları stres komasına sokacak işlere gülümseyerek meydan okuyan, yüksek özgüvene sahip, fırsat verildiği zaman "Vay canına, demek ki oluyormuş" dedirten kişiler yapabilir.

Geçtiğimiz perşembe günü böyle birisiyle tanıştım. TEİ Genel Müdürü Prof. Dr. Mahmut Akşit...

Mahmut Hoca'nın bu saydıklarımıza ilave olarak, bunlar kadar kıymetli başka bir yönünü daha bu tanışma vesilesiyle öğrenmiş olduk.

ABD'de kariyerinin zirvesindeyken, NASA'dan 'clasified-çok gizli' toplantılara katılma teklifi aldığında, çocuklarını Türkiye'deki kültür ortamında yetiştirme niyetini dile getirip, Amerikan vatandaşlığına bu nedenle geçmediğini ifade ederek reddetmiş.

"Kızım lise çağına geldiğinde toplanıp Türkiye'ye döndük" diyor.

Bugünlerde yerlilik, millilik kavramlarını yerli yerine oturtmak için bir yerlerde bir takım tartışmalar yapılıyorsa eğer, bu örneği de gündeme almalarını öneririm.

Dikkatimi çektiği için, sordum:

"Reddetmek yerine NASA'nın çok gizli toplantılarına katılıp oradan elde ettiğiniz bilgileri de Türkiye'ye getirseniz olmaz mıydı" diye.

Akşit, "Bu etik olmazdı" diye cevap verip ekledi:

"Başkalarından çalıp getirdiğiniz bilgiler, sizi bir yere getirmez. Önemli olan kendi imkânlarınızla, oluşturacağınız ortamla bu ilerlemeyi sağlamak. Şu anda burada (TEİ'de) bunu yapıyoruz."

İnsanları hak ettikleri kadar övmek gerekir.

Mahmut Akşit'le ilgili kullandığım bu cümlelerin ne anlama geldiğinin yazının ilerleyen bölümlerinde daha iyi anlaşılacağını düşünüyorum. Ama o safhaya gelmeden önce, bir bilgi daha vereyim.

Kendisinin biyografisinden küçük bir kesit:

"Profesör Akşit'in, uçak motorları, gaz ve buhar türbinleri konularında 25 yılı aşkın tecrübesi, 16 değişik ülkede yayınlanmış 60'ın üzerinde patentleri, 150'ye

Prof. Dr. Mahmut Akşit

yakın makale, tebliğ, NASA ve NATO teknik raporları ve benzeri bilimsel yayınları bulunmaktadır."

Türkiye Yerli Motorunu Üretti Ve Sınıf Atladı

Eskişehir'deki TEİ (Tusaş Motor Sanayii) tesislerinde yaptığımız 4,5 saatlik geziden Türkiye'nin yerli savunma sanayiine dönüş hamlelerini kıymetlendiren önemli haberlerle döndük. Yerli motor üretimini en zor

kısından başlatıldığı için, bu safhaya gelmiş olması, bundan sonraki işlerin daha seri halde ilerleyeceği anlamına geliyor. Yani artık, uzun süre tartışması yapılan tank motorları dâhil olmak üzere, diğer ihtiyaçları karşılayacak yerli motor tasarımı için işler daha kolaylaşmış oldu.

El Altından Yürütülen 'Sabotaj' Çalışmaları

Mahmut Akşit, bu yeni durumun Türkiye için anlamını şöyle dile getiriyor:

"Daha önce Polonya-Ukrayna seviyesinde iken artık Fransa-Almanya seviyesine yükseldik."

Tabii, bu türden stratejik değeri yüksek hamlelerin 'bel altı vuruşlar' ya da 'sabotaj girişimlerine' muhatap olmasını da doğal karşılamak, buna hazırlıklı olmak gerekir. Aynı niyetle yola koyulup, günün sonunda pes eden ülkeler de var. Mesela, kendi motorunu üretmek için 17 yıl harcıyıp başaramayan Hindistan örneği.

TEİ'de Türkiye'nin yerli motoruyla ilgili çalışmalar yapılırken, kimlere ait olabileceğini tahmin edebileceğiniz 'gizli eller' en can alıcı yerdere devreye girmişler. Bir takım paravan firmalar üzerinden TEİ'nin kritik projelerinde görev alan mühendisler fahiş fiyatlar üzerinden iş teklifleri yağmaya başlamış. Bu şekilde yürütülen projeyi sabote etmek, ekibi dağıtmak hedeflenmiş.

"Bu İş 'Askerlik Hizmeti' Gibi Görün" Dedik

İki şey yaptık diyor Akşit:

-Birincisi, bu projelerde çalışan mühendislerimize bu tekliflerin asıl maksadının ne olduğunu anlatıp, "Yapılan teklifleri reddedin, bu işi bir tür askerlik hizmeti gibi görün" dedik.

-İkincisi, güçlü bir arşiv oluşturduk. Projeler üzerinde çalışan ekipler her hafta bir araya gelip, yaptıkları çalışmaları birbirleriyle paylaştılar.

İş, kişiler üzerinden değil de, ekipler üzerinden yürütülünce sızma girişimleri başarısız oldu. Bizim sistemde öğrenerek ilerlendiği için, her şey kalıcı hale geliyor. TEİ'nin Mahmut Akşit'in genel müdürlük görevini yürüttüğü 5 yıl içindeki iş hacminin nereden nereye geldiğini paylaşarak yazıyı bitirelim. 2013'te siparişe bağlanmış iş hacmi 1,05 milyar dolar iken, bu rakam 2018'de 4,6 milyar dolara ulaşmış durumda. Marifet iltifata tabidir.

Güzel işler yapan insanlar, güzel sözlerle anılmayı fazlasıyla hak etmiyor mu?

Mehmet ACET

HABERLER

YAZARLARIMIZIN KİTAPLARI DENİZLİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ TARAFINDAN YAYINLANIYOR

Denizli Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Zolan, kent belleğine kazandırılan, Denizli'nin geçmişi ile geleceğini buluşturacak 26 eserin yer aldığı Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınlarının tanıtımını yaptı. Kültür ve Turizm Bakanlığı arşivlerine de giren Denizli Büyükşehir Belediyesi

Kültür Yayınları sayısı 26 eser ile birlikte 171'e ulaştı.

Bir çok basın mensubu ve kültür insanının katıldığı törende dergimiz yazarlarından pek çok isim de katıldı.

Büyükşehir Belediyesinin bu tanıtımında Prof.Dr.Tuncer Baykara, Denizli'ye Dair Yazılarım, Prof.Dr.Tarık Baykara, Yatağan ve Yatagan Kılıncı Mustafa Nadir Önay Örfün Aydın Gurbüz Azak kitaplarıyla yer aldı. Başkan Osman Zolan tanıtım töreninde yaptığı konuşmada, Denizli'nin dünü ve bugününü yarına taşımak adına çalışmalara devam ettiklerini söyledi.

Başkan Osman Zolan,

"Denizli'nin tarihini, örfünü, adetini; unutmamak, kaybetmemek adına başlatmış olduğumuz kültür yayınlarımız artarak devam ediyor. Bu konuda yapılanlar desteklenmediği takdirde bu çalışmalar yok olup gidecek. Şu anda bile yakın tarihteki bazı konulara ulaşmakta zorluklar çekiliyor. Biz geçmişimizi, tarihimizi, örfümüzü, geleneklerimizi korumaya ve gelecek nesillere aktarmaya devam edeceğiz" dedi.

PROF. DR.TUNCER BAYKARA İLE YÖNETMEN MUSTAFA NADİR ÖNAY BİR SÖYLEŞİYE KATILDI

Denizli Büyükşehir Belediyesi Türk Ocakları Denizli Şubesi ile birlikte "Denizli'nin Dünü Bugünü" adlı söyleşi düzenledi. Prof. Dr. Tuncer Baykara ve yazar Mustafa Nadir Önay'ın katılımıyla gerçekleşen söyleşi Çatalçeşme Oda Tiyatrosu'nda yapıldı.

Denizli Çatalçeşme Oda Tiyatrosunda yapılan söyleşi ilgi gördü

ile anlattı. Yazar Mustafa Nadir Önay ise, 1980 öncesinde Denizli ile ilgili bilimsel kaynakların yok denecek kadar az

olduğunu belirterek,

"Övünerek söyleyebiliriz ki Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın Denizli ile ilgili yazdığı her makale ve eser, genç araştırmacıların ufuklarını açmıştır"

dedi ve Denizli hakkında kendi yaptığı bazı derleme ve araştırmalardan örnekler verdi. .

Büyükşehir geçmişine sahip çıkıyor

Toplantıya Denizli'deki kültür faaliyetlerinin bir çok siması ile Denizli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanı Hüdaaverdi Otaklı ile Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa Gökoğlan da katıldı. Gökoğlan program sonunda yaptığı konuşmada Büyükşehir Belediyesi olarak sadece klasik belediyecilik faaliyetleri değil, aynı zamanda kent kültürüne yönelik çalışmalar yapmakla yükümlü olduklarını söyledi. Gökoğlan,

"Çocuklarımıza, gençlerimize öncülük yapmak adına değerlerimize ve onların eserlerine sahip çıkmaya devam edeceğiz. Hocalarımıza ve katılımcılara çok teşekkür ederim" diye konuştu.

20 yazarın eserleri tanıtıldı

Kitap tanıtım törenine Başkan Osman Zolan, Prof.Dr.Tuncer Baykara ve Prof.Dr.Önder Göçkün de katıldı.

Prof.Dr. Baykara ve Önay ile yapılan Söyleşiyi Prof. Tok yönetti

BU CAVIR COVID NE ZAMAN BİTCEK?

YATAĞAN AĞZI ÖRNEKLERİ

Hopörlör:

"Dikkat Dikkat! Sayın vatandaşlar! Karantina tedbirleri kapsamında 20 yaş altı ve 65 yaş üstü sokağa çıkılmayacaktır. Yasak kapsamı dışında kalanlar da mecbur kalmadıkça sokağa çıkmamalıdır. Acil ihtiyaçlar için sokağa çıkanlar da sosyal mesafe kuralını uygulamalı, kimse kimseyle yakın mesafede bulunmamalı. Bağda tarlada işi olanlar kurallara riayet etmelidir. İlanen duyurulur. "

Bahçesinde çalışmakta olan Irmızan aga hopörlörde denilenleri tam olarak anlamamıştır. Karşı komşusu Halilibram'a seslenir:

Irmızan: Halilibram ula agam ne debba bu ben bek anlamadım.

Halilibiram: Ne decek Irmızan aga hep aynı şey. Dışarı çıkman deyo.

Irmızan: Gine 65 yaş va mı...Bimemiş mi bu cavırın covidı...

Halilibiram: Bitse böyle bağırılı mı ? Bi'memiş onun için 65 yaşındakinnere gine çıkmek.

Irmızan: Ule ağam ne şanssız başımız varmış.

Halilibiram: Hayırdır ne oldu abey başınıza.

Irmızan: Daha ne olcek bir aydır kapandık galdık. Bubam beni ölen gardeşimin yerine kaydettirmiş. Bu yüzden 2 yaş büyük gözüküyön, onun için çıkameyöz işte. Candırmalara sölesele çıkabilimiz, kimbilir?

Halilibiram: Nüfus cüzdenine bakala, ne yazyosa ona göre!

Irmızan: ozman işimiz yaş desene!

Halilibiram: Çıkmeve ırmızan ağa. Bişşey alıncese biz alive rip gelem.

Irmızan: Yok ağam sağol. Çocukla areb durula, bişşey isteyemusunuz deye. Bişşey istemeyöz emme ağam canım sıkıldı. Şöle bi gavyvaya gitsek, bazayerine çıksak, bi doleşip gesek eyi olma mı?

Halilibiram: Yassüklü benim asger arkıdeşi var. Onun gardeşi İtalyadeymiş. Telefonna gonusmuşla.Çıkman dışarı burada her gün bin gişi ölyö. Hele ihtiyaçlara bakan çeken yok. Hastanelere de almayola. Evlende, huzurevlende ölüp durula. En çok yaşlıla ölüyo' demiş. Dışarı çıkman deye sıkı sıkı tenbih etmiş.

Irmızan: Ne cavır covidmiş bu. Eyi ozman çıkmeverem canım. Bizim gençlimizde bi kolera oldu. 'Elleri yıkan.Her

yeri kireç badana edin, tamam' dediler. Biz de öle ettik, köyde bütün evleri kireçle apapbak ettik. Sona da geçti gitti. Bu tam cavırmış gari. Elimizi de yıkep duruz emme... Ha ağam hökümet maske dağıdıpparmış size geldi mi. Bize gelmedi de. ..

Halilibiram: Hanımla bize geldi. Çocukla 20 yaşından küçük olduğu için onnara gelmedi. Zaten 65 yaş üstüne ve 20 yaş altına gelmek. Onun için size gelmemişdir. Emme Aşana yengeye gelmesi lazım.Onun yaşı sizden birez gücük demi.

Irmızan: Çocukla yazdırdık dediler emme gelmedi.

Halilibiram: Eve gelmek. Telefonunuza mesaj gelmiştir. Eczaneye gidilip alıncek. Telefonunuzu bi kontrol edin belki gelmiştir.

Irmızan: Aşana yengengil böyün bağ bellemeye gittile, bılasıyla.

Halilibiram: Kaç gişile.

Irmızan: Dört beş giş vala herhal. Böyün bitiremezle herhal yarın da gitcekle.

Halilibiram: Allah goylek vesin.Ben ondan del de kaç gişi oldukları haporloda ünnekilere bağda tarlada da dikkat edin deye. Ondan sorduydum. Maskeli olsun! Maske yoksa birbirlene çok yaklaşmasına deye!

Irmızan: Kardeşi ve komşuları va. Onnadan ne olcek bişey olmaz.

Halilibiram: Öle deme Irmızan aga geçen gün televizyondan duydum bi şehirde bi garı hasta olmuş ona geçmiş olsona gitmişle, gidenlerin hepsi hasta olmuş.

Irmızan: Allah gorusun ağzından yel alsın.

Halilibiram: İnşallah bişey olmaz hinciye kada köyde bişey çıkmadı. Köylüleden Denizli'de filan hasta olanna va dedile emme ölen yoğunmuş, çok şükür.

Irmızan: Aman olmasın millet zaten bişey yapemeyo, bi de ölüm girmesin.

Halilibiram: Durum iyiye gidiyomuş. Dokdurla bayrama yavaş yavaş rahatlecez deyolamış. Bakalım gari.

Irmızan: Evlede ve atöltelede çakı bıçak yapımı serbesmiş doru mu?

Halilibiram: Doru deyon. Gine tarladaki gibi dikkat ederek çalışcekle. Birbirlene çok yakleşmecekle.

Irmızan: Çalışılsın ağam ne yecaz çalışmeyince. Bu cavır covid mi ne, geçip gitse de millet çarşı bazar işine çıksa eyi demi.

Halilibiram: Eyi olma mı Irmızan aga. Devlet herkeze yardım edipba emme nere gada gitcek. Millet çalışırsa olur her şey.

Irmızan: Sagol agam seni de işinden alagodum. Hada goylek gelsin.

Halilibiram: Sen de sagol Irmızan aga. Aşana yengeme de selam söle. Allah ağız dadiyla yemek nasib etsin.

Irmızan: Sölerin. Birlikde yeriz inşallah. Sen de hanımına ve çocu'lane selam söle.

Hadi hoşçakalın.

(Şavkıhocalan Mısva)